

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

НАСКРІЗНА ПРОГРАМА ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ
ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

ЗА ОСВІТНЬОЮ ПРОГРАМОЮ

Середня освіта («Українська мова і література»)
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
за спеціальністю 014 Середня освіта (Українська мова і література).
галузі знань 01 Освіта / Педагогіка

Кваліфікація:

Бакалавр із середньої освіти (Українська мова і література). Учитель української
мови і літератури, зарубіжної літератури

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою Глухівського НПУ ім. О. Довженка

Голова вченої ради _____ проф. Олександр КУРОК
(протокол № _____ від « _____ » _____ 202__ року)

Наскрізна програма вводиться в дію з _____ 2023 р.
В.о. ректора _____ проф. Олександр КУРОК

Глухів – 2023

ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ

Розроблено робочою групою у складі:

1. Лучкіна Любов Василівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української мови, літератури та методики навчання, гарант освітньої програми.
2. Цінько Світлана Василівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української мови, літератури та методики навчання, член робочої групи.
3. Гричаник Наталія Іванівна – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри української мови, літератури та методики навчання, член робочої групи.

ПОГОДЖЕНО

кафедрою української мови, літератури та методики навчання
протокол № 10 від « 25 » травня 2023 року
Завідувач кафедр

_____ Наталія ГОГОЛЬ

ПОГОДЖЕНО

вченою радою ННІ Філології та історії
протокол № 15 від « 28 » червня 2023 року
Голова вченої ради ННІ Філології та історії
_____ Олена ЧУМАЧЕНКО

ПЕРЕДМОВА

Педагогічна практика – форма навчання у вищій школі, спрямована на пізнання закономірностей та принципів професійної діяльності, оволодіння способами її організації, а відтак, на підготовку майбутнього вчителя як професійно компетентного фахівця.

У системі підготовки майбутнього вчителя-словесника важливе місце посідає педагогічна практика. І це цілком закономірно, бо формування високих професійних якостей майбутнього вчителя важко уявити без чіткої й глибоко продуманої системи практичної підготовки.

Педагогічна практика, передбачена навчальним планом, є завершальним етапом вивчення курсів «Методика навчання української мови», «Методика навчання української літератури», «Методика навчання зарубіжної літератури». Як надзвичайно важлива складова професійної підготовки майбутніх учителів-словесників вона є основою для подальшої репродуктивно-творчої професійної діяльності майбутніх учителів української мови та літератури, зарубіжної літератури.

Педагогічна практика покликана підготувати студентів до самостійного та цілісного виконання рецептивних функцій учителя української мови та літератури, зарубіжної літератури.

Мета педагогічної практики студентів-філологів передбачає: оволодіння сучасними формами, методами, прийомами, засобами, технологіями освітньої роботи в різних типах загальноосвітніх і середніх спеціальних навчальних закладах; поглиблення та закріплення теоретичних знань, здобутих в університеті; розвиток у студентів креативних умінь, творчої ініціативи, реалізації особистісного навчання учнів; впровадження комунікативно-функціонального підходу в процесі проведення уроків із використанням сучасних технологій і методик активізації пізнавальної діяльності здобувачів освіти; розвиток науково-дослідних умінь з подальшим їх застосуванням у вчительській роботі; формування компетентного педагога-фахівця, національно свідомого, духовно багатого, здатного до самоосвіти й самовдосконалення.

Виходячи з цього, студент-філолог повинен під час практики виконати такі **завдання**:

1. Виховувати стійку мотивацію й свідоме прагнення до власного професійного зростання.
2. На основі вивчення колективу учнів, методичних особливостей роботи вчителя-словесника готувати та проводити уроки з української мови, української та зарубіжної літератури, позакласні заходи з предметів.
3. Досліджувати передовий педагогічний досвід роботи вчителів за темою курсової роботи й опрацьовувати результати експериментальної перевірки методичних рекомендацій, що містяться в курсовій роботі з методики навчання української мови, української чи зарубіжної літератур.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка

ЗАТВЕРДЖУЮ

В. о. ректора

_____ **Олександр КУРОК**

«__» _____ 20__ р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

педагогічної практики НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНА ПРАКТИКА У ДЗОВ

Галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка

Спеціальність: 014 Середня освіта

Предметна спеціальність: 014 Середня освіта (Українська мова і література)

Освітньо-професійна програма: «Середня освіта (Українська мова і література)»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Статус дисципліни: освітній компонент циклу практичної підготовки

Шифр дисципліни: ЦНПП 34 УМЛМН. Безвідривна педагогічна практика

VI семестр

Структурний підрозділ: Навчально-науковий інститут філології та історії

Кафедра: української мови, літератури та методики навчання

Форма навчання	Курс	Семестр	Загальне навантаження		Вид контролю	Тривалість практики
			Європейські кредити	Години		
Денна	VI	VII	3	90	диф. залік	3 тижні

Програма педагогічної практики складена на основі ОПІ підготовки бакалаврів Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, навчального плану.

Програму розробив:

1. Біліченко Павло Геннадійович, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, психології, соціальної роботи та менеджменту Глухівського НПУ ім. О. Довженка.

ПОГОДЖЕНО

кафедрою педагогіки та менеджменту освіти
протокол № ____ від « ____ » _____ 2023 року
Завідувач кафедр
_____ Павло БІЛІЧЕНКО

ПОГОДЖЕНО

вченою радою ННІ Філології та історії
протокол № 15 від « 28 » червня 2023 року
Голова вченої ради ННІ Філології та історії
_____ Олена ЧУМАЧЕНКО

Відповідальна кафедра педагогіки, психології, соціальної роботи та менеджменту
Керівництво практикою здійснюється груповим керівником від кафедри педагогіки, психології, соціальної роботи та менеджменту

Груповий керівник:

- проводить настановну консультацію;
- здійснює перевірку звітної документації;
- організовує підготовку до творчого захисту практики (фестивалю дистанційних технологій організації виховного процесу);
- організовує творчий захист практики та підсумкову конференцію.

Бази практики: шкільні онлайн-табори, онлайн-табори закладів позашкільної освіти тощо.

Пояснювальна записка

Метою практики є опанування здобувачами освіти змістом, сучасними методами, формами організації оздоровчо-виховного процесу в дитячих закладах оздоровлення та відпочинку в літній період (шляхом використання дистанційних технологій), формування у них на базі одержаних знань професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час проходження практики; виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати в практичній діяльності.

Завдання практики:

- ознайомити здобувачів освіти з особливостями виховної роботи з дітьми в дитячих закладах оздоровлення та відпочинку;
- поглибити знання здобувачів освіти з педагогіки та методики виховної роботи в дитячих закладах оздоровлення та відпочинку;
- вивчити особливості планування виховної роботи в дитячих закладах оздоровлення та відпочинку;
- формувати і розвивати в майбутніх педагогів навички спілкування з дітьми та молоддю;
- навчити студентів самостійного проведення колективних творчих справ (шляхом використання дистанційних технологій);
- формувати професійні якості педагога (вміння виявляти індивідуальні особливості вихованців, вбачати в них співучасників педагогічного процесу тощо);
- формувати почуття відповідальності за доручену справу, організованості та дисциплінованості;
- формувати в здобувачів освіти уміння і навички планувати та організовувати дозвілля дітей (уміння реалізовувати завдання патріотичного, морального, естетичного виховання, виховувати культуру поведінки, дбати про здоров'я дітей);
- формувати вміння з організації тимчасового дитячого колективу, навички спілкування з дітьми різних вікових груп, уміння знаходити індивідуальний підхід до них та планувати роботу, педагогічно осмислювати й аналізувати досвід своєї педагогічної діяльності;
- виховувати в здобувачів освіти любов до педагогічної професії, стимулювати їх до поглиблення педагогічних знань та вдосконалення педагогічних здібностей;
- формувати психологічну готовність до виконання ролі організатора виховної роботи тимчасового дитячого колективу;
- формувати вміння вести самостійний облік результатів своєї педагогічної діяльності в педагогічному щоденнику, аналізувати власний педагогічний досвід;
- навчити здобувачів освіти проведення постійного контролю роботи, ведення педагогічної документації, оформлення звіту з практики.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК4. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями, застосовувати їх у практичних ситуаціях професійної взаємодії, бути критичним і самокритичним.

ЗК 6. Здатність використовувати мовно-літературні знання в освітній діяльності

ЗК 9. Здатність до генерування нових ідей, адаптації та дії в новій ситуації, ініціативності та підприємлихості.

ЗК 10. Здатність приймати обґрунтовані рішення у професійній діяльності, мотивувати здобувачів освіти, колег та батьків до досягнення спільної мети.

ЗК 12. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми, цінувати та поважати різноманітність та полікультурність.

ЗК 13. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів), дотримуватися принципів академічної доброчесності.

ЗК 14. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

Фахові компетентності (ФК)

ФК1. Здатність до формування в здобувачів освіти ключових і предметних компетентностей та здійснення між предметних зв'язків.

ФК 2. Здатність застосовувати сучасні методи й освітні технології навчання.

ФК 3. Здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів з української мови і літератури, зарубіжної літератури.

ФК 5. Здатність реалізовувати ефективні підходи (особистісно-орієнтований, діяльнісний, компетентнісний) до викладання української мови і літератури, зарубіжної літератури на підставі передового вітчизняного досвіду.

ФК 6. Здатність дотримуватися сучасних мовних норм (з іноземної та державної мови), використовувати різні форми й види комунікації в освітній діяльності, обирати мовні засоби відповідно до стилю й типу тексту.

ФК 7. Здатність використовувати когнітивно-дискурсивні вміння, спрямовані на сприйняття й породження зв'язних монологічних і діалогічних текстів в усній та письмовій формах, володіти методикою розвитку зв'язного мовлення здобувачів освіти в процесі говоріння й підготовки творчих робіт.

ФК 8. Здатність орієнтуватися в літературному процесі України та інших країн і народів світу (від давнини до сучасності), спадщині письменників у контексті літератури, історії, культури, використовувати знання мов і здобутків світового письменства для формування національної свідомості, культури здобувачів освіти, їхньої моралі, ціннісних орієнтацій у сучасному суспільстві.

ФК 9. Здатність інтерпретувати й зіставляти мовні та літературні явища, використовувати різні методи й методики аналізу тексту.

ФК13. Здатність усвідомлювати та поцінювати відчуття, почуття, емоції, потреби інших людей і систему в сучасному глобалізованому світі.

ФК 14. Здатність до критичного аналізу, діагностики й корекції власної педагогічної діяльності, оцінки педагогічного досвіду (вітчизняного, закордонного) у галузі навчання української мови і літератури, зарубіжної літератури з метою професійної саморегуляції й свідомого вибору шляхів вирішення проблем у навчально-виховному процесі.

ФК 15. Здатність прогнозувати ефективність і результативність освітнього процесу з метою планування та корекції навчальної діяльності здобувачів освіти, проектувати осередки навчання, виховання та розвитку здобувачів освіти з урахуванням здоров'язбережувальних технологій.

ФК 16. Здатність створювати рівноправний і психологічно позитивний клімат для навчання, організовувати ефективну комунікацію між учасниками освітнього процесу (здобувачі освіти, учителі, батьки та ін.).

ФК 17. Здатність взаємодіяти зі спільнотами (на місцевому, регіональному, національному, європейському й глобальному рівнях) для розвитку професійних знань і фахових компетентностей, використання перспективного практичного досвіду й мовно-літературного контексту для реалізації освітніх цілей.

ФК 19. Здатність розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності і визначати індивідуальні професійні потреби.

Програмні результати навчання (РН):

ПРН 2. Знає сучасні філологічні й дидактичні засади навчання української мови і літератури, зарубіжної літератури.

ПРН 7. Уміє творчо використовувати різні теорії й досвід (вітчизняний, міжнародний) у процесі вирішення соціальних і професійних завдань.

ПРН8. Уміє працювати з різними джерелами інформації (науковими, довідково-енциклопедичними, художніми, бібліографічними, навчально-методичними, цифровими та ін.), видобувати, обробляти й систематизувати інформацію, використовувати її в освітньому процесі.

ПРН 20. Здатний до рефлексії, має навички оцінювання непередбачуваних проблем у професійній діяльності й обдуманого вибору шляхів їх вирішення.

ПРН 21. Формує комунікаційну стратегію з колегами, соціальними партнерами, учнями (вихованцями) та їхніми батьками із дотриманням етичних норм спілкування, принципів толерантності, творчого діалогу, співробітництва та взаємоповаги до всіх учасників освітнього процесу.

ПРН 22. Ефективно спілкується в науково-навчальній, соціально-культурній та офіційно-ділових сферах; виступає перед аудиторією, бере участь у дискусіях, обстоює власну думку (позицію), дотримується культури поведінки й мовленнєвого спілкування.

ПРН 23. Організовує освітньо-виховний процес у закладах освіти, співпрацю учнів (вихованців), ефективно працює в команді (педагогічному колективі освітнього закладу, інших професійних об'єднаннях).

ПРН 25. Здатний навчатися впродовж життя і вдосконалювати з високим рівнем автономності набуту під час навчання кваліфікацію.

ПРН 27. Ефективно організовує, аналізує, критично оцінює, несе відповідальність за результати власної професійної діяльності.

Зміст діяльності студентів-практикантів

Виконання завдань практики відбувається поетапно.

На підготовчому етапі практиканти під час організації табірної збори ознайомлюються з організацією роботи дитячих закладів оздоровлення та відпочинку, вивчають документацію та аналізують роботу педагогів-організаторів, вихователів (проведення режимних процесів, організацію різних видів дозвілєвої діяльності), готуються до самостійної роботи на посаді педагога-організатора, вихователя: складають календарні плани роботи на період практики, поповнюють педагогічну скарбничку іграми, розвагами, сценаріями заходів різної тематики, виготовляють необхідні дидактичні посібники, ігровий матеріал. Опановують алгоритм роботи з сервісом GoogleClassroom для створення, поширення та класифікації навчального контенту; засоби організації виховних справ у відеорежимі (Zoom, Skype, GoogleMeet).

Під час участі в настановній конференції здобувачі освіти ознайомлюються з метою та завданнями практики, особливостями її проходження в дистанційному режимі, структурою та технологією інноваційної педагогічної діяльності за допомогою можливостей дистанційних сервісів, можливостями проектування і реалізації авторських інновацій, особливостями використання інноваційних технологій у дитячих закладах оздоровлення та відпочинку в дистанційному режимі.

Основний етап практики. Практиканти самостійно працюють, виконуючи функції педагога-організатора, вихователя в першу половину дня дистанційно за допомогою сервісу GoogleClassroom та організовують заходи з вихованцями у відеорежимі (Zoom, Skype, GoogleMeet та ін.). Здійснюють всебічний розвиток дітей, добираючи для цього конкретний зміст роботи й засоби педагогічного впливу в дистанційному режимі. Проводять режимні процеси, руханки, комплекси спортивних вправ, спостереження, віртуальні екскурсії, мотиваційні завдання, онлайн-квести, онлайн майстер-класи та інші форми роботи в дистанційному режимі. Особливу увагу приділяють проведенню щоденних інструктажів дітей з питань гігієни та правильного поведіння в умовах

карантину, послаблення карантину. Наголошу (заняття з фізкультури, рухливі ігри, спортивні розваги, дні здоров'я тощо).

Враховуючи потреби дітей і специфіку завдань, практиканти організовують:

- предметно-ігрове середовище загону, створюють умови для самостійної дитячої діяльності (ігрової, трудової, художньої, пізнавальної); створюють і підтримують у групі психологічно комфортний клімат, проводять інструктажі з питань охорони здоров'я дітей;
- щодня студенти-практиканти організовують свята і розваги для дітей свого загону за допомогою дистанційних сервісів.

У цей період здобувачі вищої освіти проводять психолого-педагогічне спостереження за дітьми, які записують у щоденник, обробляють зібраний емпіричний матеріал; проводять роботу з батьками (телефон, viber) у вихідні дні: бесіди, консультації з різних питань виховання дітей, залучають батьків до виконання вихованнями виробів, малюнків, участі у віртуальних екскурсіях та інших формах роботи з дітьми.

За потреби оздоровчого закладу практиканти виконують окремі доручення методичного характеру: працюють над поповненням матеріалами, які доцільно використовувати в умовах організації дистанційного освітнього процесу, виступають перед працівниками дитячих закладів оздоровлення та відпочинку з доповідями, повідомленнями за допомогою дистанційних сервісів.

Наприкінці практики здобувачі вищої освіти оформлюють звітну документацію (в електронному вигляді), беруть участь у педагогічній раді (чи виробничій нараді), присвяченій обговоренню підсумків педагогічної практики.

Форми звітності студента про практику

1. Узагальнений звіт про педагогічну практику (Додаток А).
3. Щоденник психолого-педагогічних спостережень (Додаток Б).
4. Відеозапис інформаційного та розважального занять, скріншоти занять в Zoom, Skype та ін. (у вигляді посилання на Google Диск, You Tube).
5. План-конспект загонової колективної творчої справи (Додаток В).

Уся документація надсилається на корпоративну електронну пошту деканату.

За результатами проведених захистів практик, здобувачі вищої освіти, які виконали завдання практики, отримують «**Сертифікат студента-практиканта**» за орієнтовною структурою: серія і номер сертифіката, ПІП студента, факультет, курс, освітня програма, вид практики, місце проходження практики, терміни практики, перелік сформованих компетентностей (загальні, фахові), кількість опанованих під час практики кредитів, результати проходження практики (оцінювання за відповідними шкалами). Сертифікат засвідчується підписами декана факультету, групового керівника, завідувача практиками та печаткою факультету.

Засоби діагностики сформованих компетентностей, зокрема, методи їх демонстрування:

- звітна документація з практики, визначена робочою програмою;
- звітна конференція (творчий захист).

Критерії оцінювання результатів педагогічної практики

Педагогічна практика студентів завершується диференційованим заліком за чотирибальною системою: “відмінно”, “добре”, “задовільно”, “незадовільно” та за системою ECTS.

При оцінюванні результатів педагогічної практики враховуються такі показники:

- 1) організованість і дисциплінованість студента-практиканта в період проходження практики;
- 2) ініціатива і творчість, виявлені під час проходження педпрактики на різних ділянках

роботи;

3) якість виховної роботи:

- підготовка до роботи в дитячому закладі (пришкільному онлайн-таборі);
- робота з рекомендованою літературою;
- підготовка до виконання завдань практики;
- ведення документації;

5) якість виховної роботи з дитячим колективом і окремими дітьми шляхом використання дистанційних технологій:

- характер виховного впливу педагога-організатора на дитину й колектив в синхронному та асинхронному режимі;
- ефективність впливу;
- вмотивованість впливу;

6) якість підготовки відеозанять:

- змістовність відеозанять;
- креативний підхід при підготовці відеозанять;
- різноманітність вибору форм виховної роботи при підготовці відеозанять (гра, гра-руханка, танцювальна гра, віртуальна екскурсія та ін.);

7) якість оформлення документації з педпрактики;

8) своєчасність здачі документації.

Таблиця 1.1.

**Норми оцінювання звітної документації та окремих видів діяльності
студентів-практикантів**

№ з/п	Види діяльності студента-практиканта	Кількість балів	Ваговий коефіцієнт
1	Відеозаняття	30	0,4
2	Педагогічний щоденник	30	0,2
3	Методична розробка загонової колективної творчої справи	20	0,2
4	Узагальнений звіт за визначеною структурою	20	0,2
6	Всього	100	1,0

Додаток А

Структура узагальненого звіту

(підготовлений у формі електронної презентації-коментаря (озвученого виступу-презентації))

1. ПІП студента, факультет, курс, група, форма навчання, освітня програма, вид практики, місце проходження практики, груповий керівник,
2. Мета, завдання практики.
3. Коротка характеристика бази практики, посилання на сайт/блог освітньої установи.
4. Коротка характеристика групи вихованців.
5. Виконані завдання під час проходження практики (проведено заняття/заходи з теми, підготовлено пакет документів з аналізу ходу практики (щоденник)).
6. Загальні, фахові компетентності, сформовані під час проходження практики.
7. Проблеми, труднощі, що виникли у процесі практичної підготовки.
8. Допомога, поради, настанови академічної спільноти під час проходження педагогічної практики (*керівники, учителі інші*).
9. Допомога, поради, настанови інших стейкхолдерів у процесі проходження педагогічної практики (*керівництво освітніх установ, батьки, учні, учителі, методичні працівники та інші*).
10. Поради, побажання, пропозиції щодо змісту програм практики, організації й проведення практичної підготовки, підготовки звітності, процедур захисту в умовах дистанційного навчання.

Додаток В

Зразок оформлення залікової загонової колективної творчої справи

Титульний аркуш

**Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка
(Назва бази проходження практики)**

Кафедра педагогіки, психології, соціальної роботи та менеджменту

План-конспект колективної творчої справи

« _____ »,

проведеної студентом(кою) _____ групи, _____ курсу

Факультету(Інституту) _____

ПІБ

_____ червня 20__ року

Методист табору (старший педагог-організатор): _____

Глухів-20__

Зразок плану-конспекту колективної творчої справи

Повна назва справи: «Стежками спортивного олімпу».

Укладач сценарію: ППБ педагога-організатора.

Дата і час проведення: 27 червня 20_, 15.00.

Місце проведення: стадіон. / **Дистанційна технологія:** **Zoom**

Вікова категорія цільової аудиторії: 9-17 років.

Мета справи: розширити та поглибити спортивні вміння та навички дітей.

Завдання:

- удосконалити спортивні навички ;
- розвинути гнучкість, спритність, швидкість;
- виховувати любов до спорту.

Оформлення, реквізити, обладнання: аудіоматеріали, тканина, банер з назвою справи, маршрутні листи, м'ячі, канат, кеглі, дартс.

План підготовки:

1. Обрання форми та теми проведення;
2. Проведення ради справи;
3. Опрацювання методичної літератури, підбір вправ та ігор;
4. Написання сценарію;
5. Підготовка реквізитів, оформлення;
6. Репетиції.

Прогнозований хід справи:

1. Оформлення, налаштування учасників на роботу;
2. Заспів;
3. Проходження станцій;
4. Оголошення результатів.

Хід справи

1. Організаційний етап

ТЕКСТ

2. Реалізаційний етап

ТЕКСТ

3. Підсумковий етап

ТЕКСТ

Список використаної літератури

1. Твердохліб Ж.О., Крук А.З., Погребенник Л.І. Особливості проведення шкільних спортивно-масових свят: методичні рекомендації. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. 62 с. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/5931/2/2.pdf> (дата звернення: 17.06.2019).

2. Шерудило А. В. Я хочу бути сучасним вожатим: методичні рекомендації зі спецкурсу «Інноваційні технології в дитячих закладах оздоровлення та відпочинку» для студентів педагогічних спеціальностей вищих навчальних закладів. Глухів: РВВ Глухівського НПУ ім. О. Довженка. 2015. 80 с.

3. Шерудило А. В., Шерудило М. П., Холіна О. М. Організація оздоровчо-виховного процесу в пришкольному таборі в умовах Нової української школи: навчально-методичний посібник для студентів закладів вищої педагогічної освіти. Суми: Вінниченко М. Д., 2019. 82 с.

РЕКОМЕНДОВАНИЙ СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ ДО ПРОГРАМИ ПРАКТИКИ

1. Бедерханова В. Літній дім: літні оздоровчі табори та організація в них. Сценарії розважально-виховних заходів у літньому оздоровчому таборі. *Початкова освіта*. 1999. № 21 – 22.
2. Відпочинок – справа серйозна: Добірка статей про відпочинок у літньому таборі. *Завуч*. 2001. №12.
3. Вожатики. URL: <http://vozhatiki.ru/>.
4. Вожатым. org. ua. URL: <http://vozhatim.org.ua>.
5. Дик Н. Ф. Организация летнего отдыха и занятости детей / Дик Н.Ф. – Ростов н/Д: Феникс. 2006. 352 с.
6. Іванова Л. А. Словник-довідник основних соціально-педагогічних термінів педагога дитячого оздоровчого закладу. Ялта: ДПЦ «МДЦ Артек», 2011. 74 с.
7. Ігри на спортмайданчику. *Все для вчителя*. 2004. №13,14.
8. Карпенчук С. Г. Теорія і методика виховання: навч. посібник. Київ, 1997.
9. Кияниця З. П. Організація відпочинку та оздоровлення дітей в Україні: зб.нор-мат. документів та інформ. датеріалів / упорядн. Кияниця З.П., Петрович Ж.В., Якименко Л.Ю., Стрига Л.І. Київ: Державний ін-т проблем сім'ї та молоді, 2003. 170 с.
10. Лагерь от А до Я. URL: https://summercamp.ru/%D0%9A%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%8F:%D0%9B%D0%B0%D0%B3%D0%B5%D1%80%D1%8C_%D0%BE%D1%82_%D0%90_%D0%B4%D0%BE_%D0%AF
11. Літній відпочинок учнів: добірка статей. *Позакласний час*. 2004. № 11,12.
12. Молода гвардія. Майстер-класи. URL: <http://moloda-gvardiya.com.ua/uk/pedahoham/2128-shkola-pedagoga-organizatora-23>
13. Начало – это дела половина. Организационный период в детском лагере в вопросах и ответах: учеб.-метод. пособие для вожатых, педагогов детских оздоровительных центров / [Моисеева О.Л., Огурцова О.В., Буракова Н.А. и др.]; под ред. Наливайко Л.В. Харьков: Гимназия, 2011. 176 с.
14. Тарасова Т. В. Технологія вивчення і виховання особистості через міжособистісні відносини. Методичні рекомендації для студентів вузу, вчителів-практиків. Тернопіль, 1993.
15. Тарасова Т. В. Активні форми виховного процесу та особливості їх використання в національній школі. зб. майбутньому вчителю про основи педагогічної майстерності Тернопіль, 1993.
16. Тихененко Л.В., Бабич В.Г., Доценко Т.М. І знову літо! Організація літніх оздоровчих таборів та навчання дітей-лідерів: методичний посібник. Біла Церква, 2009. 256 с.
17. Тимофеев Ю. Формы и методы организации досуга и оздоровления детей в условиях летнего лагеря. *Воспитание школьников*. 2002. №5.
18. Яковець Н.І., Солова В.М., Опанасенко Г.Ю. Сонячне літо в таборі: навчально-методичний посібник. Ніжин: Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2009. Ч.І. 270 с.
19. Яковець Н.І., Солова В.М., Опанасенко Г.Ю., Сонячне літо в таборі: навчально-методичний посібник. Ніжин: Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2009. Ч.ІІ. 270 с.
20. Шерудило А. В. Сутність та класифікація інноваційних технологій у дитячих закладах оздоровлення та відпочинку. *Педагогічна освіта: теорія і практика: зб. наук. праць*. Кам'янець-Подільський. 2015. Випуск 18 (1–2015). С. 442–448.
21. Педагогічний щоденник : методичні рекомендації з навчально-виховної практики в дитячих закладах оздоровлення та відпочинку / А. В. Шерудило. Глухів : РВВ Глухівського НПУ ім. О. Довженка. 2015. 104 с.

22. Шерудило А. В. Я хочу бути сучасним вожатим: методичні рекомендації зі спецкурсу «Інноваційні технології в дитячих закладах оздоровлення та відпочинку» для студентів педагогічних спеціальностей вищих навчальних закладів. Глухів: РВВ Глухівського НПУ ім. О. Довженка. 2015. 80 с.

23. Шерудило А.В., Пінчук О.І. Педагогічна діяльність в дитячих оздоровчих таборах з вивченням англійської мови: навчально-методичний посібник для студентів педагогічних спеціальностей вищих навчальних закладів. Суми: Вінниченко М.Д. 2018. 128 с.

24. Шерудило А. В., Шерудило М. П., Холіна О. М. Організація оздоровчо-виховного процесу в пришкольному таборі в умовах Нової української школи: навчально-методичний посібник для студентів закладів вищої педагогічної освіти. Суми: Вінниченко М. Д., 2019. 82 с.

25. Sherudilo Andriy. Issues nature and classification of innovative technologies in the children's institutions of rehabilitation and recreation. Матеріали III науково-педагогічних читань молодих учених, магістрантів іноземними мовами «The 21st Century Challenges in Education and Science» / за заг. ред. Ткаченко Н. М.: [Випуск 1]. Глухів: РВВ Глухівського НПУ ім. О. Довженка. 2015. С. 91–93.

26. Шерудило А. В., В. Р. Бесага Форум-театр як інтерактивна форма роботи педагога-організатора з дітьми в умовах дитячих закладів оздоровлення та відпочинку. Проблеми та перспективи розвитку освіти: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (Львів, 30-31 березня 2017 року). Херсон: Гельветика. 2017. С. 172–174.

27. iLearn. URL: <https://www.youtube.com/channel/UCVF4WEjn1hufd-pkmPoVe-Q>

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка

ЗАТВЕРДЖУЮ

В. о. ректора

_____ **Олександр КУРОК**
«__» _____ 20__ р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

педагогічної практики БЕЗВІДРИВНА ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА

Галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка

Спеціальність: 014 Середня освіта

Предметна спеціальність: 014 Середня освіта (Українська мова і література)

Освітньо-професійна програма: «Середня освіта (Українська мова і література)»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Статус дисципліни: освітній компонент циклу практичної підготовки

Шифр дисципліни: ЦНПП 34 УМЛМН. Безвідривна педагогічна практика

VI семестр

Структурний підрозділ: Навчально-науковий інститут філології та історії

Кафедра: української мови, літератури та методики навчання

Форма навчання	Курс	Семестр	Загальне навантаження		Вид контролю	Тривалість практики
			Європейські кредити	Години		
Денна	VI	VI	4	120	диф. залік	3 тижні

Програма педагогічної практики складена на основі ОПП підготовки бакалаврів Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, навчального плану.

Програму розробив:

2. Біліченко Павло Геннадійович, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, психології, соціальної роботи та менеджменту Глухівського НПУ ім. О. Довженка.

ПОГОДЖЕНО

кафедрою педагогіки та менеджменту освіти
протокол № ____ від « ____ » _____ 2023 року
Завідувач кафедр

_____ Павло БІЛІЧЕНКО

ПОГОДЖЕНО

вченою радою ННІ Філології та історії
протокол № 15 від « 28 » червня 2023 року
Голова вченої ради ННІ Філології та історії

_____ Олена ЧУМАЧЕНКО

Пояснювальна записка

Студенти другого (першого — скороченого терміну навчання) курсу проходять педагогічну практику, керівництво якою здійснюється викладачами кафедри педагогіки та менеджменту освіти.

Безвідривна практика має свої особливості. Правильна її організація сприяє формуванню вмінь і навичок спостерігати за педагогічним процесом і аналізувати його, відчувати усю складність і привабливість обраної професії. Педагогічна діяльність студентів передбачає знайомство з організацією освітнього процесу в закладі загальної середньої освіти, практикою виховної роботи в усій її багатогранності та складності, а також опанування складовими професійної компетентності майбутнього вчителя, які базуються на знаннях теорії й практики навчання та виховання.

За термін практики студент-практикант вивчає досвід роботи школи з актуальних проблем виховання учнів різного віку, знайомиться з роботою класного керівника, його документацією, під керівництвом групового керівника та класного керівника розробляє план-конспект та проводить виховний захід у класі за яким закріплений, знайомиться з роботою вчителя-предметника на уроках, вивчає вікові та індивідуальні особливості дітей середнього шкільного віку, досліджує їхні психологічні особливості, способи активізації і підтримки уваги та пам'яті, розвиток розумової діяльності учнів, відвідує уроки за фахом, спостерігає за освітньо-виховною діяльністю вчителя-предметника, за потреби — допомагає виготовляти наочні дидактичні та виховні матеріали.

Під час педагогічної практики створюються умови для реалізації набутих знань з соціально – гуманітарних, фахових дисциплін, з педагогіки, та психології.

Метою педагогічної практики є формування професійних знань, умінь, навичок практичної діяльності, вироблення мотивації, професійної компетентності, розвиток педагогічного мислення, педагогічної спрямованості в діяльності, формування професійно значущих якостей, навичок самоосвіти та самовдосконалення.

Основні **завдання** безвідривної (навчально-методичної) педагогічної практики:

- формувати інтерес до професії вчителя, творче ставлення до педагогічної діяльності;
- здобувати професійні навички й уміння роботи з дітьми;
- ознайомитись із системою виховної роботи школи та класу;
- розвивати вміння застосовувати різноманітні форми освітньо-виховної роботи (виховний захід, позакласне заняття з предмету тощо);
- вчити студентів організовувати виховний процес з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів;
- ознайомити студентів із структурою закладу загальної середньої освіти, та його адмініструванням;
- формувати у студентів уміннями спостерігати, аналізувати й узагальнювати досвід організації й проведення виховної роботи з школярами, ознайомлювати практикантів із прийомами вивчення та дослідження освітньо-виховного процесу, аналізу діяльності учнів, класного керівника, вчителя-предметника;
- формувати вміння планувати, проводити та аналізувати свою організаційно-виховну діяльність;
- розвивати у студентів уміння працювати з педагогічною та методичною літературою, підручниками, навчальними посібниками, дидактичними матеріалами;

Мета, завдання та зміст безвідривної (навчально-методичної) практики спрямований на формування в здобувачів вищої освіти інтегральної, загальних та фахових компетентностей, зокрема:

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК4. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями, застосовувати їх у практичних ситуаціях професійної взаємодії, бути критичним і самокритичним.

ЗК 6. Здатність використовувати мовно-літературні знання в освітній діяльності

- ЗК 9.** Здатність до генерування нових ідей, адаптації та дії в новій ситуації, ініціативності та підприємлихості.
- ЗК 10.** Здатність приймати обґрунтовані рішення у професійній діяльності, мотивувати здобувачів освіти, колег та батьків до досягнення спільної мети.
- ЗК 12.** Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми, цінувати та поважати різноманітність та полікультурність.
- ЗК 13.** Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів), дотримуватися принципів академічної доброчесності.

Фахові компетентності (ФК)

- ФК1.** Здатність до формування в здобувачів освіти ключових і предметних компетентностей та здійснення між предметних зв'язків.
- ФК 2.** Здатність застосовувати сучасні методи й освітні технології навчання.
- ФК 3.** Здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів з української мови і літератури, зарубіжної літератури.
- ФК 5.** Здатність реалізовувати ефективні підходи (особистісно-орієнтований, діяльнісний, компетентнісний) до викладання української мови і літератури, зарубіжної літератури на підставі передового вітчизняного досвіду.
- ФК 6.** Здатність дотримуватися сучасних мовних норм (з іноземної та державної мови), використовувати різні форми й види комунікації в освітній діяльності, обирати мовні засоби відповідно до стилю й типу тексту.
- ФК 7.** Здатність використовувати когнітивно-дискурсивні вміння, спрямовані на сприйняття й породження зв'язних монологічних і діалогічних текстів в усній та письмовій формах, володіти методикою розвитку зв'язного мовлення здобувачів освіти в процесі говоріння й підготовки творчих робіт.
- ФК 8.** Здатність орієнтуватися в літературному процесі України та інших країн і народів світу (від давнини до сучасності), спадщині письменників у контексті літератури, історії, культури, використовувати знання мов і здобутків світового письменства для формування національної свідомості, культури здобувачів освіти, їхньої моралі, ціннісних орієнтацій у сучасному суспільстві.
- ФК 9.** Здатність інтерпретувати й зіставляти мовні та літературні явища, використовувати різні методи й методики аналізу тексту.
- ФК11.** Здатність ефективно використовувати наявні та створювати (за потреби) нові електронні освітні ресурси з метою удосконалення навчально-методичного забезпечення для проведення занять.
- ФК13.** Здатність усвідомлювати та поцінювати відчуття, почуття, емоції, потреби інших людей і систему у сучасному глобалізованому світі.
- ФК 14.** Здатність до критичного аналізу, діагностики й корекції власної педагогічної діяльності, оцінки педагогічного досвіду (вітчизняного, закордонного) у галузі навчання української мови і літератури, зарубіжної літератури з метою професійної саморегуляції й свідомого вибору шляхів вирішення проблем у навчально-виховному процесі.
- ФК 15.** Здатність прогнозувати ефективність і результативність освітнього процесу з метою планування та корекції навчальної діяльності здобувачів освіти, проектувати осередки навчання, виховання та розвитку здобувачів освіти з урахуванням здоров'язбережувальних технологій.
- ФК 16.** Здатність створювати рівноправний і психологічно позитивний клімат для навчання, організовувати ефективну комунікацію між учасниками освітнього процесу (здобувачі освіти, учителі, батьки та ін.).
- ФК 17.** Здатність взаємодіяти зі спільнотами (на місцевому, регіональному, національному, європейському й глобальному рівнях) для розвитку професійних знань і фахових компетентностей, використання перспективного практичного досвіду й мовно-літературного контексту для реалізації освітніх цілей.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 2. Знає сучасні філологічні й дидактичні засади навчання української мови і літератури, зарубіжної літератури.

ПРН 5. Знає специфіку перебігу літературного процесу різних країн у культурному контексті, літературні напрями, течії, жанри, стилі, здобутки української та інших національних літератур, художні твори класики й сучасності.

ПРН 6. Знає державний стандарт загальної середньої освіти, навчальні програми з української мови і літератури, зарубіжної літератури для закладів освіти та практичні шляхи їх реалізації в різних видах урочної та позаурочної діяльності.

ПРН8. Уміє працювати з різними джерелами інформації (науковими, довідково-енциклопедичними, художніми, бібліографічними, навчально-методичними, цифровими та ін.), видобувати, обробляти й систематизувати інформацію, використовувати її в освітньому процесі.

ПРН 19. Володіє методами й методиками діагностування навчальних досягнень учнів з української мови і літератури, зарубіжної літератури; уміє здійснювати педагогічний супровід самовизначення учнів, підготовки до майбутньої професії.

ПРН 20. Здатний до рефлексії, має навички оцінювання непередбачуваних проблем у професійній діяльності й обдуманого вибору шляхів їх вирішення.

ПРН 21. Формує комунікаційну стратегію з колегами, соціальними партнерами, учнями (вихованцями) та їхніми батьками із дотриманням етичних норм спілкування, принципів толерантності, творчого діалогу, співробітництва та взаємоповаги до всіх учасників освітнього процесу.

ПРН 23. Організовує освітньо-виховний процес у закладах освіти, співпрацю учнів (вихованців), ефективно працює в команді (педагогічному колективі освітнього закладу, інших професійних об'єднаннях).

ПРН 27. Ефективно організовує, аналізує, критично оцінює, несе відповідальність за результати власної професійної діяльності.

Відповідальні кафедри: педагогіки та менеджменту освіти, психології та соціальної роботи.

База практики: заклади загальної середньої освіти м. Глухова.

Студенти денної та заочної форм навчання, які працюють на посадах педагогічних працівників у ЗЗСО, за умови надання відповідних документів звільняються від проходження даного виду практики.

Зміст діяльності студентів-практикантів

Програма педагогічної практики студентів організовується, головним чином, через систему завдань, що тісно пов'язані з вивченням теоретичних педагогічних курсів та із самостійною аналітично-творчою діяльністю студента.

Завдання студентам-практикантам на перший період практики (перший та другий тиждні безвідривної педагогічної практики):

1. Вивчення соціально-педагогічних умов діяльності ЗЗСО: змісту виховної роботи

1.1. За час педагогічної практики дізнайтеся про традиції школи, класу, цікаві виховні справи, в яких беруть участь школярі.

1.2. Ознайомитись із річним і перспективним планом роботи школи, гімназії чи ліцею, в якому проходить педагогічна практика, надати їхню характеристику за поданою схемою.

1.3. Схарактеризувати стан матеріальної бази та оформлення приміщень ЗЗСО.

2. Аналіз виховної системи класу та роботи класного керівника

2.1. Проаналізувати загальну характеристику колективу класу базової школи, складену класним керівником (з плану виховної роботи класного керівника).

2.2. Відвідавши уроки, з'ясувати, як використовується принцип урахування вікових та індивідуальних особливостей учнів.

2.3. Проаналізувати розклад уроків у своїх класах. Чи відповідає він науково обґрунтованим вимогам та успішному засвоєнню знань учнями?

2.4. Проаналізувати план виховної роботи класного керівника. Скласти орієнтовний план виховної роботи з учнями на період педагогічної практики.

2.5. Проаналізувати форми і методи профілактичної роботи з важковиховуваними учнями, що застосовується в класі.

3. Навчальна робота

3.1. У ЗЗСО відвідати кілька уроків за фахом. Визначити їх тип та структуру. Як реалізуються на цих уроках принципи навчання і форми організації навчально-пізнавальної діяльності учнів?

3.2. Навести приклади, як узгоджуються словесні, індуктивні і проблемно-пошукові методи навчання в процесі вивчення однієї з тем.

3.3. Зазначити переваги і недоліки уроку як головної форми організації навчання.

3.4. Зробити аналіз відвіданого уроку за схемою (Методична рекомендація 5).

3.5. Проаналізувати навчальну програму з фахового предмету. Чи повністю реалізуються в ній принципи навчання?

4. Дослідницька робота

4.1. Вивчити за час педагогічної практики співвідношення різних методів виховання в практиці вчителів-предметників та класного керівника.

4.2. Використовуючи метод педагогічного спостереження, простежити вплив на учнів схвалення їхніх дій вчителями (форми, якою є реакція однокласників, ставлення до схвалення учнів).

4.3. Провести спостереження за оцінною діяльністю вчителя. Мета – ознайомлення з різноманітними засобами оцінювання школярів, які використовує вчитель на уроці, проаналізувати ці засоби і узагальнити.

Завдання студентам-практикантам на другий період практики:

1. Аналіз виховної системи класу та роботи класного керівника

1.1. Проаналізувати проведений у школі під час практики виховний захід.

1.2. Розробити орієнтовний зміст і структуру виховної справи з виховання національного світогляду та самосвідомості.

1.3. Скласти опитувальник для проведення бесіди зі школярами певного віку з метою педагогічного вивчення їхньої сім'ї (додаток 1,2).

1.4. Спланувати і провести індивідуальну бесіду з учнем, котрий систематично спізнюється на уроки або постійно порушує правила поведінки.

1.5. Відповідно до плану виховної роботи класного керівника визначити та проаналізувати індивідуальні і групові форми роботи з батьками (додаток 5, 6).

1.6. Надати допомогу вчителю-предметнику у підготовці та проведенні заняття гуртка або виховного предметного заходу.

2. Навчальна робота

2.1. Відвідати уроки за фахом, визначити їхні тип та структуру. Зазначити як на цих уроках реалізується принцип навчання та форми організації навчально-пізнавальної діяльності? Як використовуються на уроках різні способи формування практичних умінь і навичок, застосовується диференційний та індивідуальний підхід до учнів?

2.2. Дослідити, чи проводиться в школі спеціальна робота з обдарованими дітьми.

2.3. Ознайомитись з обладнанням кабінету з предмету за фахом.

2.4. Ознайомитись з планом роботи факультативу (за наявності). Відвідати факультативне заняття з предмету. Зробити аналіз одного із занять за схемою (додаток 3).

2.5. Ознайомитись з творчою лабораторією вчителя-предметника, змістом та формами організації позакласної і позашкільної роботи з предмету.

3. Дослідницька робота

3.1. Під час педагогічної практики спостерігати за педагогічними ситуаціями з школи та зробити їх психолого-педагогічний аналіз.

3.2. Провести опитування школярів з метою виявлення їх ставлення до сім'ї та життєвих цінностей.

3.3. Під час відвідування ЗЗСО спостерігати за особливостями протікання процесів учіння, виховання та міжособистісними стосунками учнів. Проаналізувати характерні епізоди чи ситуації.

Педагогічна практика передбачає можливості для збору дослідницького матеріалу для виконання у подальшому курсової роботи, розвиває навички науково-методичної діяльності. Вона є першим етапом, що дає можливість студентам зреалізувати себе як фахівця-дослідника та поєднати теорію з практикою, опанувати навичками самостійної роботи з педагогічної літературою.

3. Структура та зміст документації безвідривної (навчально-методичної) педагогічної практики

Після завершення терміну проходження педагогічної практики студент має представити груповому керівникові на кафедрі наступну документацію:

1. Індивідуальний план навчально-виховної роботи (Додаток А.2, Б.10).
2. Щоденник психолого-педагогічних спостережень (Додаток А.3).
3. Розгорнутий конспект виховної справи з оцінкою класного керівника (Додаток Б.4)
4. Аналіз виховного заходу вчителя (Додаток Б.5, Б.6).
5. Протокол уроку (Додаток Б.8)
6. Аналіз уроку за поданою схемою (Додаток Б.9)
7. План виховної роботи класного керівника базового класу. (Додаток Б.2).
8. Звіт про виконання творчих та індивідуальних завдань, передбачених програмою практики (фоторепортаж, презентація, інформаційна газета, есе, дослідницька робота, проект тощо) (Додаток Б.10)
9. Звіт про проходження педагогічної практики, який включає інформацію про базу практики, індивідуальну виховну роботу з класом, окремим учнем; результати психолого-педагогічних спостережень; перелік відвіданих виховних заходів, які проводилися вчителями, студентами, рекомендації та побажання щодо організації даного виду практики (Додаток А.4).

Усі документи повинні бути охайно написані від руки або віддруковані на стандартних аркушах паперу формату А4, оформлені відповідно до правил діловодства і представлені в окремих теках із титульним аркушем.

4. Норми оцінювання роботи студентів під час практики

Основні критерії оцінювання

1. Уміння застосовувати теоретичні знання в практичній діяльності та теоретичне осмислення студентом практичної професійної діяльності.
2. Ступінь сформованості професійно-педагогічних умінь, навичок.
3. Креативність і самостійність виконань завдань педагогічної практики.
4. Рівень удосконалення мовної, комунікативної, педагогічної, психологічної, дослідницької компетенцій.
5. Рівень професійної спрямованості.

Основними показниками для оцінювання роботи студента за час практики є: виконання програми практики, результати виконання індивідуальних завдань, навчальна і трудова дисципліна під час практики, якість звітної документації.

Ідентичні роботи оцінюються на «незадовільно».

Критерії оцінювання роботи студентів-практикантів

№ з/п	Види діяльності студента-практиканта	Кількість балів	Ваговий коефіцієнт
1	Педагогічний щоденник.	30	0,3
2	Конспект виховного заходу.	20	0,3
3	Якість оформлення документації.	10	0,1
4	Дотримання режиму відвідування бази практики.	10	0,1
5	Завдання з психології.	20	0,2
	Всього	100	1,0

Під час оцінювання якості проходження практик враховуються різні види діяльності студентів.

Оцінка **«відмінно» (A)** ставиться тоді, коли завдання практики виконані на високому рівні якості, а саме: студент проявив себе як організований, сумлінний, ініціативний у всіх видах роботи, завоював повагу і високу оцінку серед дитячого і педагогічного колективів ЗЗСО, керівників практики, у визначений термін здав належним чином оформлену документацію.

Оцінкою **«добре» (B)** оцінюється педагогічна практика в тому випадку, коли завдання практики виконані на достатньому рівні якості, а саме: студентом допущено деякі помилки, які він зміг самостійно виправити або пояснити причину їхнього допущення; в ході практики студентом-практикантом не допускалась неорганізованість, шаблонність в усіх видах роботи; студент добре зарекомендував себе серед дитячого і педагогічного колективів ЗЗСО і керівників практики; у визначений термін здав належним чином оформлену документацію.

Оцінка **«добре» (C)** ставиться студенту, який повністю виконав програму практики, проявив ініціативу в роботі, однак допускав незначні помилки у реалізації окремих видів робіт і мав труднощі щодо самостійного їхнього виправлення або не міг пояснити причину їхнього допущення; в ході підпрактики студентом-практикантом не допускалась неорганізованість, шаблонність у всіх видах роботи; він добре зарекомендував себе серед дитячого і педагогічного колективів навчального закладу; здав у визначений термін правильно оформлену документацію.

Результати практики, оцінені на **«задовільно» (D)** свідчать про те, що студент на задовільному рівні якості підготовлений до виконання завдань практики, допускає незначні порушення положень педагогіки і психології, які вмів виправити і пояснити при зверненні на них уваги групового керівника і не повторює їх під час подальшої роботи з дитячим колективом. Студент проявив себе як організований, дисциплінований, але недостатньо самостійний та ініціативний. Студент вчасно здав документацію, в яку можуть бути внесені незначні доповнення і виправлення за вказівкою групового керівника.

Оцінка **«задовільно» (E)** ставиться студенту, який виконав програму практики, однак не проявив достатніх знань з психології й педагогіки і вмінь застосовувати їх у практичній діяльності, допускав помилки при плануванні і підготовці виховних заходів, не враховував у достатній мірі вікові та індивідуальні особливості дітей, їхні інтереси. Студент невчасно здав документацію.

Оцінка **«незадовільно» (FX)** ставиться тоді, коли студент виявився не готовим до виконання завдань практики або безвідповідально ставився до своїх обов'язків.

Загальний бал за практику

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за ECTS	Бальна шкала навчального закладу	Середньозважений коефіцієнт
«відмінно»	A	90-100	4,51-5,00

«добре»	B	82-89	4,01-4,5
	C	74-81	3,5-4,0
«задовільно»	D	64-73	2,83-3,43
	E	60-63	2,51-2,75
«незадовільно»	FX	35-59 (із можливістю перездачі)	2,00-2,5
	F	1-34 (з обов'язковим повторним курсом)	0,00-1,99

Рекомендована література до програми практики

Основна

1. Алексюк А. Педагогіка вищої школи : курс лекцій. Модульне навч. : навч. посібник. Київ : «ІСДО», 1993. 220 с.
2. Артемова Л. Педагогіка і методика вищої школи : навч. посіб. Київ : «Кондор», 2008. 272 с.
3. Вітвицька С. Основи педагогіки вищої школи: метод посіб. для студ. ВНЗ. Київ. 2003.
4. Закон України «Про вищу освіту». URL :<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
5. Концепція національного виховання. Київ. 1994.
6. Лекції з педагогіки вищої школи : навч. посіб. [2-е вид.доп і випр.] / В. І. Лозова. Харків : «ОВС», 2010. 480 с.
7. Корсак К. В. Вища освіта і Болонський процес : навч. посіб. Київ : «МАУП», 2007. 352 с.
8. Курлянд З. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. [2-ге вид.] Київ : «Знання», 2007. – 205–339 с.
9. Виховна робота зі студентською молоддю:навч.посіб. для студентів ВНЗ/ [уклад. Е. Осипова та ін.]. Одеса : «Фенікс» 2006. 200 — 288с.
10. Вища освіта в Україні : навч. посіб. для ВНЗ / В. Кремень та ін. Київ : 2005.
11. Ельбрехт О. Педагогіка вищої школи : модульний лекційно-практичний курс для магістрів і викладачів вищ.навч.заклад. Київ : Вид-во Європ. ун-ту, 2005. 78 с.
12. Фіцула М. Педагогіка вищої школи : навч.пос. Київ : «Академія», 2006.

Допоміжна

1. Бірюк Л. Формування комунікативної компетенції майбутнього вчителя початкових класів у процесі професійної підготовки (психічний аспект) : навчальний посібник для студентів ВНЗ. Глухів : РВВ ГНПУ, 2008. 112 с.
2. Бондар В. Дидактика: ефективні технології навчання студентів : навч. посіб.для викладачів, студ. пед.навч.закладів та ун-тів. Київ : 1996. 180 с.
3. Вербицький А. Активное обучение в высшей школе. Мсква : 1996. 144 с.
4. Гура О. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник. Київ, 2005. 204 с.
5. Поліщук В. Кредитно-модульна система організації навчального процесу у Глухівському ДПУ : навч.посіб. Глухів : РВВ ГДПУ, 2006. 120 с.
6. Тхоржевський Д. Теоретичні засади виховання національної. самосвідомості : програма спецкурсу і навч.посіб. Київ, 1998. 40 с.
7. Коберник О. Технології професійного відбору майбутніх педагогів : навч.посіб. Київ, 2006. 160 с.
8. Чепіль М. Педагогічні технології : навчальний посібник. Київ. 2012. 220 с.

Електронні джерела

1. Макаренко А.С. Электронный архив. URL : <http://www.makarenko.edu.ru/>
2. Фіцула М.М. Педагогіка : Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. Тернопіль: "Навчальна книга-Богдан", 1997. 192 с. [Електронний ресурс] URL : www.socgum.mdpu.org.ua/prepodavateli/kuchina/Ficula_Pedagogica.pdf
3. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования : учебное пособие; под ред. Е. С. Полат. Москва: Издательский центр «Академия». 2002. 272 с.[Электронный ресурс]. URL : www.twirpx.com/file/201685/
4. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник. [Електронний ресурс] URL : http://pidruchniki.ws/00000000/pedagogika/pedagogika_vischoyi_shkoli_-_ortinskiy_vl
1. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник. Київ : Знання, 2005. 486 с. Електронна бібліотека підручників та Українських рефератів. URL : <http://www.info-library.com.ua/books-book-105.html>

ДОДАТОК А
ЗРАЗКИ ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ ПРАКТИКИ

Додаток А1
Зразок оформлення титульної сторінки

Міністерство освіти і науки України
Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка

Кафедра педагогіки, психології,
соціальної роботи та менеджменту

Документація
студента (ки) _____ групи, _____ курсу,
факультету _____
Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка
_____,
(прізвище, ім'я, по батькові)
який (яка) проходив (ла) педагогічну практику
у _____ класі _____
(назва закладу)
з _____ по _____ 20__ р.

Груповий керівник: (прізвище, ініціали)

Додаток А.2
Орієнтовна схема індивідуального плану роботи

"Затверджую"

Класний керівник _____

Груповий керівник _____

" _____ " _____ 200 _____ р.

Індивідуальний план роботи
студента (ки)-практиканта (ки)

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

групи _____, курсу _____, факультету (Інституту) _____

Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка,

який(а) проходив(ла) педагогічну практику в _____ класі, школи _____

з _____ по _____ 200 _____ року

Тижні	Дата	Зміст роботи	Аналіз роботи
-------	------	--------------	---------------

Основні напрями роботи, які слід відобразити в індивідуальному плані:

1. Знайомство з навчальним закладом. 2. Аналіз психолого-педагогічної характеристики класного колективу. 3. Вивчення поведінки важковиховуваних учнів. 5. Знайомство з родиною учня. 6. Аналіз етичної бесіди, читацької конференції або заняття гуртка. 7. Аналіз спілкування між учителем та учнями.

Індивідуальний план складається на весь період практики та затверджується груповим керівником.

На останній сторінці індивідуального плану має бути підпис практиканта.

Після завершення педагогічної практики на підставі індивідуального плану студент-практикант готує звіт про виконану роботу.

Додаток А.3
Щоденник
психолого-педагогічних спостережень
студента (ки) _____ групи, _____ курсу,
факультету (Інституту) _____
Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка

(прізвище, ім'я, по батькові)

1 сторінка:

Керівник практики від ВНЗ _____

Директор школи _____

Заступник директора школи з навчальної роботи _____

Заступник директора школи з виховної роботи _____

Класний керівник _____

2 сторінка:

Розклад уроків і дзвінків

3 сторінка:

Список учнів класу із вказівкою доручень

4 сторінка:

Список вчителів-предметників класу

5 сторінка:

Схематичне розміщення учнів у класі.

Педагогічний щоденник – це робочий документ студента. Його ведення сприяє осмисленню студентами своєї педагогічної роботи, формуванню вмінь бачити кожну дитину у взаєминах із товаришами і колективом, простежувати динаміку розвитку дитячого колективу й особистості школяра, опановувати методику правильної оцінки справ і вчинків як дітей, так і власних, розвивати уміння аналізувати й оцінювати виховні справи.

У щоденнику студент відображає педагогічну, організаторську діяльність, а також діяльність дитячого колективу, аналізує окремі педагогічні ситуації, формулює висновки, узагальнення, окреслює педагогічні перспективи. Педагогічний щоденник призначений також для фіксації сучасних методичних матеріалів, що використовуються в роботі школи, де студент проходить практику.

Зразок запису в щоденнику (фрагмент)

Класний керівник 6-го класу (прізвище, ініціали можна не зазначати) за допомогою методики соціометричного обстеження визначив статус учнів у групі, тим самим з'ясував роль кожного учня в класі, провів анкетування "Ваша дитина".

Одержані результати стали підставою для планування виховної роботи на наступний навчальний рік. Учитель поставив за мету працювати над згуртованістю класного колективу, виховувати творчу особистість з високими моральними якостями.

Педагогічний щоденник слугує засобом зв'язку теорії з практикою. Під час навчальних занять із педагогічних, психологічних та фахових дисциплін (методик) студенти використовують спостереження, проведені у школі, аналізують цікавий педагогічний досвід, обговорюють складні педагогічні ситуації. Щоденник є обов'язковим документом педагогічної практики. Контроль його ведення здійснює груповий керівник.

Додаток А.4
Орієнтовна схема звіту студента-практиканта

ЗВІТ

студента(ки) _____ групи, _____ курсу,
факультету _ (Інституту) _____
Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка

_____,
(прізвище, ім'я, по батькові)
який (а) проходив (ла) педагогічну практику
в _____ класі ЗОШ _____ ст. № _____
з _____ по _____ 200 _____ року

Звіт пишеться у відповідності зі змістом діяльності студента та індивідуальним планом роботи. Він є письмовим аналізом й узагальненням діяльності студента під час практики із зазначенням своїх досягнень і недоліків.

У звіті зазначається:

1. Аналіз та оцінка організації практики; загальна характеристика матеріальної бази школи, класу, в якій студент працював, кабінетів; узагальнення змісту навчально-виховної роботи вчителя-предметника та класного керівника.
2. Зміст виконання індивідуального плану практики:
 - що зроблено за планом?;
 - що не виконано і чому?;
 - яка робота спрямована на допомогу вчителю, класному керівникові?
3. Позитивні й негативні аспекти спілкування з учнями та вчителем.
4. Виконання завдань позакласної роботи згідно з індивідуальним планом: які виховні завдання розв'язувалися; які форми виховної роботи застосовувалися; аналіз власних досягнень і невдач у проведенні виховної роботи з учнями класу.
5. Документи школи, з якими ознайомились.
6. Яка була опрацьована психолого-педагогічна література.
7. Уміння та навички, набуті в процесі практики. Які завдання ставитимуться на майбутнє?
8. Міра оволодіння методикою роботи класного керівника.
9. Аналіз студентом-практикантом роботи, проведеної в класі.
11. Професійні враження від практики, її позитивні та негативні моменти; висновки.
12. Пропозиції щодо поліпшення організації та проведення педагогічної практики.

ДОДАТОК Б

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ НА ДОПОМОГУ СТУДЕНТАМ В ПРОХОДЖЕННІ ПРАКТИКИ

Додаток Б.1

Орієнтовна схема аналізу виховної системи школи та класу

Виховна система класу – це спосіб організації життєдіяльності та виховання членів класного співтовариства, що становить цілісну й упорядковану сукупність взаємодіючих компонентів і сприяє розвитку особистості та колективу.

<i>Компоненти виховної системи</i>	<i>Складові частини (елементи) компонентів</i>
1. Індивідуально-груповий	1. Класний керівник 2. Учні класу 3. Батьки учнів 4. Педагоги та інші дорослі, що беруть участь у виховному процесі і в життєдіяльності класного колективу.
2. Ціннісно-орієнтаційний	1. Цілі та завдання виховання. 2. Перспективи життєдіяльності класного співтовариства. 3. Принципи побудови виховної системи і життєдіяльності класу.
3. Функціонально-діяльнісний	1. Системоутворюючий вид діяльності, форми і методи організації спільної діяльності та спілкування, педагогічне забезпечення і самоврядування життєдіяльності класного колективу.
4. Просторово-часовий	1. Емоційно-психологічне, духовно-моральне і предметно-матеріальне середовище. 2. Місце і роль класу у виховному просторі освітнього закладу. 3. Зв'язок і стосунки класу з іншими спільнотами дітей та дорослих.
5. Діагностико-аналітичний	1. Методи та прийоми вивчення результативності виховної системи. 2. Форми і засоби аналізу, оцінки й інтерпретації отриманих результатів. 3. Критерії ефективності виховної системи.

Мірилом ефективності функціонування класної виховної системи можуть бути такі критерії: вихованість учнів, захищеність і комфортність дитини в класі; задоволення учнів та їх батьків життєдіяльністю класу, сформованість класного колективу, репутація класу; прояв індивідуальності ("обличчя") класної спільноти.

Додаток Б.2

Планування роботи класного керівника

План складається з урахуванням умов роботи школи, її оточення, контингенту батьків, особливостей класного колективу.

Орієнтовна схема плану виховної роботи класного керівника

1. Мета і завдання виховного процесу.

2. Проблема школи.
3. Проблема класного колективу.
4. Діагностичне анкетування.
5. Заповіді класу.
6. Відомості про учнів класу.
7. Характеристика класу.
8. Самоврядування.
9. Розділи:

- загальношкільні заходи;
- виховні години (тематика);
- індивідуальні бесіди;
- індивідуальні бесіди з батьками;
- патронаж окремих батьків;
- відвідування уроків;
- робота з учителями-предметниками;
- загальні поради.

Додаток Б.3

Орієнтовна програма виховної роботи класного керівника

Для кожної групи класів – середніх, підліткових і старших – визначаються провідні виховні завдання.

Реалізація системи виховної роботи зумовлює:

- формування основних інтегративних якостей особистості;
- безперервну педагогічну діагностику, що поступово переходить у самодіагностику, самопізнання;
- практичну діяльність викладачів та вихованців;
- оптимальне поєднання індивідуального виховання, виховання у колективі та самовиховання;
- розвиток загальної і педагогічної культури вчителів і вихованців.

Програма виховної роботи з молодшими підлітками (5–6 класи)

Провідне виховне завдання – формування моральної свідомості, відповідальності як риси особистості і навчання культури поведінки на основі керування собою.

Виховуються такі інтегративні якості: відповідальність, об'єктивна самооцінка, дисципліна, вміння підкорятися і керувати. Не менш важливий напрям виховної роботи – формування моральних позицій щодо протилежної статі, віку та рівня здібностей.

Форми роботи: зібрання групи, класні години, колективні творчі справи, екскурсії, походи, робота з активом.

Програма виховної роботи зі старшими підлітками (7–8 класи)

Основні завдання виховної роботи:

- формування громадської думки з важливих проблем життя, суспільних процесів, людських стосунків;
- розвиток самосвідомості та культури самопізнання;
- формування статевої самосвідомості і моральна підготовка до сімейного життя;
- формування економічного мислення.

Основні напрями:

1. Загальнолюдські моральні цінності (Моральне правило: "Знайди себе, перш ніж шукати щось інше").

2. Життєве самовизначення (Бесіда: "З чого починається дорослість").

3. Основи економічного виховання (Ознайомлення з економічними поняттями: "сімейний бюджет", "заробітна платня", "податок", "матеріальні та духовні цінності").

4. Самореалізація особистості підлітка (Бесіда: "Портрет нашого сучасника", психологічний практикум: "Як визначити свої можливості".)

Програма виховної роботи в старших класах (9–11 класи)

Молода людина, яка входить у життя, має володіти такими якостями:

- високим рівнем освіти і культури;
- швидкою адаптивністю до безперервних соціальних змін;
- ініціативою, заповзятливістю, працелюбством, організованістю;
- умінням володіти собою у складних життєвих ситуаціях, самодисципліною, самоконтролем, високою працездатністю;
- діалектичним світоглядом, необхідним для орієнтації у світі і в собі.

Виховання цих якостей здійснюється через комплексні цільові програми, що реалізуються спільно педагогами, батьками та учнями.

Додаток Б.4

Схема підготовки плану-конспекту виховного заходу

План-конспект виховного заходу

проведеного в _____ класі _____ школи _____
студента _____ групи _____
факультету(Інституту) _____

Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

Виховний захід – це одна з найпоширеніших організаційних форм у позаурочній та позашкільній виховній роботі.

Він має бути взаємопов'язаний із життям класу, школи, життям країни. У процесі планування виховного заходу варто брати до уваги:

- 1) вікові і індивідуальні особливості дітей конкретного класу;
- 2) завдання, передбачені планом виховної роботи з певним класом;
- 3) розвиток і становлення національної культури, традицій;
- 4) уподобання учнів.

Підготовка й організація виховного заходу спрямовується на формування та розвиток творчої самостійності учнів, на виховання в дітей шанобливого ставлення до людей, традицій рідного народу. Зважаючи на це слід пам'ятати, що в процесі кожної взаємодії зазвичай розв'язують цілий комплекс виховних завдань.

Виховний захід – це процес, перебіг якого передбачає кілька взаємопов'язаних етапів:

1. Цілепокладання (аналіз обставин, визначення актуальності теми заходу, цілей, завдань виховної справи).

2. Планування (підготовча частина, організаційна частина, складання програми позакласного заходу).

3. Організація діяльності вихованців у процесі проведення заходу.

4. Самовираження особистості і результати безпосереднього виховного впливу; колективний аналіз виховної дії; самоаналіз.

5. Педагогічна рефлексія та релаксація.

Зміст і оформлення заходу:

1 сторінка – титульна: тема;

2 сторінка – відмітка про консультації та затвердження конспекту класним керівником і керівником групи;

3 сторінка – мета, завдання заходу, форма проведення, діяльнісна структура, обладнання, місце проведення;

4 сторінка – зміст заходу;

остання сторінка – використана література при підготовці виховного заходу.

Розробка програми позакласного заходу

Підготовча частина

- визначення мети і завдань заходу;
- вибір форм, методів, засобів роботи з урахуванням віку учнів;
- передбачення форми виховного заняття в залежності від змісту та спрямування виховних завдань, віку учнів, рівня їхньої вихованості;
- стимулювання учнів до підготовки та проведення заходу;
- залучення до участі в організації й проведенні заходу батьків, фахівців з тематики заходу, психологів, представників громадських організацій.

Організаційна частина

- визначення тривалості заходу з огляду на вік вихованців та місце проведення;
- побудова логічної послідовності ходу виховного заходу, визначення мети;
- добір тематичного матеріалу (змістовність, переконливість з огляду на застосування вербальних методів, методів привчання і вправлення, спонукання, а також змагання та заохочення);
- застосування цікавих, творчих, індивідуальних завдань;
- добір матеріалу для оформлення композицій із метою досягнення емоційності сприймання (за потреби).

Розробка

1. Накреслення плану виховного заходу (детального). Письмовий виклад.
2. Написання сценарію.
3. Складання схеми аналізу запланованого заходу.

Схема написання конспекту виховного заходу

Тема: стислий, короткий вислів, іноді віршований, що розкриває суть виховного заходу.

Приклад: "Я – громадянин України"

Мета: формулюється як ідеальне уявлення результату, який має бути досягнутий у діяльності.

Приклад: формувати моральну свідомість, національні риси характеру і вдачі, патріотичні почуття, громадську позицію, стимулювати учасників до глибокого засвоєння духовних надбань українського народу.

Мета конкретизується завданнями, що мають бути реальними та посильними.

Завдання виховання:

Приклад:

- ✓ виховувати риси моралі, духовності, культури;
- ✓ виховувати риси соціально активної особистості;
- ✓ формувати вміння в будь-якій ситуації діяти гуманно;

Форма проведення виховного заходу

(Реальний процес, пов'язаний з організацією виховної діяльності).

Приклад: бесіда, круглий стіл, диспут, інформаційна година, інтелектуальна гра, турнір, усний журнал, родинне свято ("Сімейний альбом", "Бабусяна скринька"), виховна година, брейн-ринг, спортивне змагання, благодійні акції, аукціони (народної мудрості), захист проєктів, літературна вітальня, свято, вікторина, ділова гра, фестиваль мистецтв, конкурси малюнків, листівок та плакатів, літературний суд, мандрівки тощо.

Вибір форми проведення залежить від змісту та спрямування виховних завдань, віку учнів, рівня їх виховання, особистого соціального досвіду; особливостей дитячого колективу і його традицій, від технічного забезпечення, індивідуальних можливостей та рівня професіоналізму практиканта.

Засоби

Надбання матеріальної та духовної культури, що спрямовані на правильне визначення кінцевої мети будь-якої діяльності.

Місце проведення: за вибором організаторів заходу.

Діяльнісна структура виховного заходу

(Продумайте, як найоптимальніше залучити вихованців до підготовки та проведення виховного заходу).

Подається список вихованців з точним переліком доручень, ролей, дій, функцій.

Діяльність – фронтальна (колективна), групова, індивідуальна.

Види фронтальної діяльності:

Прослуховування вчителя, товаришів, перегляд кінофільму, переживання подій, осмислення отриманої інформації, участь у підготовці та проведенні виховного заходу.

Види групової діяльності:

підготовка монтажу, ілюстративного матеріалу, оформлення місця проведення, збирання інформації (інтерв'ювання, робота в бібліотеці та Internetі).

Види індивідуальної діяльності:

види діяльності, ролі, з урахуванням інтересів, можливостей, бажань дітей, функції обговорювання в класі з метою їх оптимізації.

План виховного заходу

Організаційний етап

Розповідь, бесіда, емоційне стимулювання за допомогою створення виховних ситуацій.

Реалізаційний етап (практичний етап, основний)

Розкриття мети та завдань заходу, активізація дітей, спрямування їх на роботу.

Підсумковий етап

Аналіз позитивних досягнень, обґрунтованість висновків, заключне слово вчителя.

Виховна робота проводиться всіма учасниками навчально-виховного процесу, в основі якої лежать принципи виховання: гуманізму, демократизму, добровільності, особистісно-орієнтованого виховання, творчого підходу.

Додаток Б.5

Схема аналізу позаурочного заняття з окремого предмета

1. Клас, предмет, з якого проводиться заняття.
2. Тема заняття.
3. Мета заняття, оцінка її формулювання й повідомлення учням.
4. Як зміст позакласного заняття співвідноситься з програмним матеріалом з навчального предмета?
5. Ступінь зацікавленості, незвичайності використаного матеріалу.
6. Оптимальність обсягу пропонованого матеріалу.
7. Участь учнів у підготовці заняття, їхня активність на занятті
8. Використання різних форм і методів проведення занять, їх доцільність та ефективність.
9. Чи проводилося нагородження переможців? Як? Доцільність і об'єктивність нагородження.
10. Чи рекомендувались додаткові джерела одержання інформації з теми заняття: журнали, книги, енциклопедії, альбоми тощо. Наскільки вдало це було зроблено?
11. Оцінка оформлення заняття, використання посібників і ТЗН у ході заняття.
12. Оцінка поведінки і мови ведучого.

Додаток Б.6

Схема аналізу позакласного виховного заходу

Алгоритм спостереження й аналізу позакласного виховного заходу

1. *Загальна характеристика.*

Загальні відомості: клас, кількість учнів, його склад.

Тема та пізнавально-виховна мета заходу, форма проведення, педагогічна обґрунтованість вибору форм і мети, місце проведення, час проведення, відповідальна особа.

Урахування вікових та індивідуальних особливостей школярів, їхніх інтересів, запитів та побажань.

Значення заходу в системі виховної роботи.

2. Підготовка позакласного заходу.

Ініціатори заходу: учнівський актив, класний керівник, інші вчителі, адміністрація школи, батьки, ступінь активності учасників.

Мета і план проведення, визначення завдань.

3. Хід заходу.

Зміст заходу, його громадська спрямованість.

Характер поведінки учнів, взаємозв'язок емоційного та інтелектуального впливу на учнів.

Ставлення учнів до заходу, сприймання ними основних ідей, рівень захопленості, прояв творчих здібностей.

Характеристика педагогічних засобів, педагогічного інструментування заходу. Прояв особистих якостей, авторитет учителя.

4. Висновки та зауваження.

Оцінка методичної своєрідності та ефективності заходу. Недоліки в ході підготовки та проведення, можливі шляхи їхнього усунення. Побажання щодо поліпшення підготовчої роботи та проведення виховних заходів.

Додаток Б.7

Головні напрями роботи з батьками

Напрями роботи з батьками:

1. Дитина в сім'ї.
2. Спілкування батьків з дітьми.
3. Спільна діяльність батьків та дітей.

Методи вивчення сім'ї:

1. Спостереження.
2. Бесіда.
3. Тестування.
4. Анкетування.
5. Діагностика.
6. Ділові ігри.
7. Аналіз дитячих малюнків про сім'ю.
8. Аналіз дитячих творів про сім'ю.

Форми роботи з батьками:

1. Батьківські збори.
2. Бесіди (колективні, групові, індивідуальні).
3. Конференції.
4. Дні відчинених дверей.
5. Відкриті уроки для батьків.
6. Семінари – практикуми.
7. Проведення соціологічних досліджень.
8. Сімейні вечори.
9. Прес – конференції з проблем сімейного виховання.
10. Усні журнали.
11. Конференції з досвіду сімейного виховання.

Аналіз педагогічної взаємодії з родиною

1. Вплив батьків учнів на виховну діяльність класу.
2. Участь батьків у підготовці дітей до сімейного життя.
3. Які аспекти має спілкування між учителями і батьками учнів?

4. Хто з батьків бере активну участь у батьківських зборах та заходах?
5. Якою мірою батьки беруть участь у житті класу?
6. Чи є у вчителів можливість зустрічатися з батьками у неофіційних обставинах? З якою метою?
7. Чи спілкується вчитель із батьками "важких" дітей постійно, чи тільки тоді, коли виникають проблеми?
8. Чому не всі батьки залучаються до життя класу?
9. Що ви можете запропонувати, щоб зацікавити байдужих батьків і залучити їх до участі у шкільних справах?
10. Які методичні особливості спільної роботи школи і сім'ї ви знаєте?

Додаток Б.8 ПРОТОКОЛ УРОКУ

Для того, щоб успішно здійснити аналіз уроку за поданою схемою, необхідно оформити "фотографію уроку". Її складові:

<i>Етапи уроку</i>	<i>Зміст етапу уроку</i>	<i>Методи та прийоми</i>
Назва етапу уроку, його мета і завдання, тривалість у часі	1. Діяльність вчителя. 2. Діяльність учнів. 3. Форми їх взаємодії.	Результати спостережень.

Завдання:

1. Виділіть етапи уроку, їх завдання та зафіксуйте час.
2. Визначте ступінь відповідності структури та типу уроку щодо поставлених цілей.
3. Зафіксуйте вправи та завдання, які використовувалися на уроці. Визначте їх тип і вид, рівень (репродуктивний, репродуктивно-творчий, творчий тощо).
4. Зазначте, які методи та прийоми використовував учитель для виховання учнів, розвитку їх пізнавальних інтересів, пам'яті, уваги, уяви. (повідомлення цілей уроку у вигляді евристичного питання, проблемного завдання; подання матеріалу одночасно в словесній і знаково-символічній формах; проектне навчання, ділова гра, подвійні асоціації; різнорівневі контрольні й самостійні роботи, тестові завдання; асоціативний ряд тощо).
5. Простежте за використанням зорової, вербальної і невербальної наочності, визначте їх функції.
6. Зафіксуйте, які прийоми вчитель використовує для економії часу та покращення ефективності уроку.
7. Простежте, як реагують учні на пояснення вчителя, його зауваження та похвалу.
8. Визначте активність учнів на кожному етапі уроку, укажіть ступені активності (з вказівкою причин, що їх зумовлюють).

В основу нової технології уроку покладено три закони:

- Урок – це відкриття істини, пошук істини та її осмислення; це спілкування, змістом якого є наукове знання, а результатом – інтелект.
- Урок – це частина життя дитини й учителя. Педагог має жити на уроці та бути відкритим для дітей.
- Людина як суб'єкт осмислення істини та життя на уроці завжди залишається найвищою цінністю.

Викладання – двосторонній процес. Відтак розуміння того, що відбувається на проведеному уроці, реалізується за допомогою такого виду діяльності, як *аналіз уроку*.

Форми аналізу уроку можуть бути різні, їх вибір регулюється поставленою метою.

Мета відвідуваних уроків:

- вивчати раціональність розподілу й використання часу на уроці, кожному його етапі (структурно-часовий аналіз);

- ознайомитись з умінням учителя організовувати навчальну працю учнів на уроці та забезпечувати навчальну дисципліну (аспектний аналіз);
- вивчати, як учитель формує вміння й навички самоперевірки і самоконтролю (аспектний аналіз);
- дослідити використання додаткового матеріалу на уроці;
- перевірити дотримання санітарно-гігієнічних вимог до уроку;
- вивчати психолого-педагогічні вимоги до уроку (психологічний аналіз);
- аналізувати основні дидактичні категорії (дидактичний аналіз);
- виявити та оцінити домінуючі структури (елементи) уроку (структурний аналіз).

Аналіз структури й організації уроку

1. Відповідність структури уроку його темі, меті й типу.
2. Логічна послідовність і взаємозв'язок етапів уроку.
3. Доцільність розподілу часу за етапами уроку.
4. Наукова організація праці вчителя та учнів.
5. Організація початку й кінця уроку.
6. Оптимальний темп ведення уроку.

Аналіз змісту уроку

1. Логічність викладу.
2. Доступність викладу
3. Науковість викладу.
4. Виділення провідних ідей з даної теми.
5. Зв'язок змісту уроку з життям.
6. Зв'язок змісту уроку з потребами та інтересами учнів.

Аналіз домашнього завдання

1. Методи й прийоми перевірки домашнього завдання.
2. Об'єм домашнього завдання.
3. Характер домашнього завдання: тренувальний, творчий, розвивальний, диференційований, індивідуальний, проєктувальний.
4. Методика подання домашнього завдання.
5. Урахування ступеню складності домашнього завдання залежно від інтелектуальних здібностей і можливостей учнів.

Додаток Б.9 СХЕМА АНАЛІЗУ УРОКУ

I. Загальні відомості про урок

1. Тема уроку, його дидактична й виховна мета.
2. Унаочнення уроку.
3. Тип уроку (урок засвоєння нових знань, урок формування та вдосконалення вмінь і навичок, урок закріплення знань, умінь і навичок, урок систематизації й узагальнення знань, урок перевірки та коригування знань, умінь і навичок тощо).
4. Підготовленість класу до уроку.

II. Структура уроку і методика його проведення, відповідність структури уроку його типу

1. Мобілізуючий початок уроку. Збудження уваги учнів.
2. Місце повторення попереднього матеріалу на уроці. Підтримання уваги учнів під час опитування.
3. Активізація розумової діяльності учнів під час відтворення матеріалу.
4. Вивчення нового матеріалу:

а) постановка навчальної проблеми. Створення проблемно-пошукової ситуації. Передбачення вчителем можливих труднощів і шляхи їх подолання. Спрямування сприйняття учнів на засвоєння нових фактів. Виховання потреби учнів у знаннях.

б) розв'язання навчальної проблеми. Шляхи активізації мислення учнів на уроці: порівняння і аналогія, аналіз і синтез, узагальнення і абстрагування, індукція та дедукція, встановлення причиново-наслідкових зв'язків між явищами. Чіткість формування визначень. Загальний підсумок розв'язання проблеми.

5. Закріплення нових знань на уроці. Способи впровадження знань у різних ситуаціях, осмислення зв'язку теорії з явищами навколишньої дійсності. Виявлення зв'язків нового матеріалу з раніше вивченим. Облік знань, умінь і навичок, набутих на уроці. Об'єктивність і мотивація оцінок вчителя.

6. Завдання додому. Інструктаж вчителя про раціоналізацію прийомів розумової діяльності учнів вдома.

III. Аналіз змісту навчального матеріалу

1. Науково-теоретичний рівень уроку.
2. Відповідність змісту уроку вимогам програми.
3. Дотримання логіки мислення та викладу.
4. Відповідність змісту навчального матеріалу віковим особливостям учнів і рівню їхньої підготовки.

5. Зв'язок з практикою, сучасністю.

6. Виховний зміст дидактичного матеріалу.

IV. Майстерність вчителя

1. Знання учнів та індивідуальний підхід до них. Диференційований підхід до кращих учнів та учнів, які не встигають.

2. Контакт з класом, уміння підтримувати дисципліну. Спілкування з учнями.

3. Раціональне використання уроку.

4. Уміння вчителя проводити демонстрації, досліди та застосовувати ТЗН, мультимедійними засобами.

5. Педагогічний такт учителя.

6. Мовлення вчителя. Володіння голосом, мімікою, пантомімікою.

7. Які прийоми педагогічного спілкування використано на уроці?

V. Загальні результати уроку

Виконання плану уроку.

1. Рівень реалізації загальноосвітньої, розвивальної та виховної мети уроку.

2. Рівень засвоєння знань і способів діяльності учнів.

3. Загальна оцінка результатів та ефективності уроку.

4. Рекомендації щодо поліпшення якості уроку.

Додаток Б.10.1

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПЛАН* навчально-виховної роботи (методична практика) студентів факультету природничої і фізико-математичної підготовки (денної форми навчання)

Дата	Тема і зміст діяльності	Робота студента	Відмітка про виконан- ня
Перший тиждень	Настановча конференція. Консультація щодо складання індивідуального плану, його оформлення.	Запис у щоденнику: ознайомлення з правами, обов'язками студента-практиканта, метою і змістом практики, послідовністю виконання завдань, вимогами щодо оформлення звітної документації з практики, критеріями оцінювання. Вибір теми індивідуального творчого завдання. Консультація групового керівника. та консультанта з психології	
Другий тиждень	Організація освітнього процесу в ЗЗСО. Відвідування школи. Бесіда з директором (завучем). Ознайомлення з основною документацією.	Інформація про ЗЗСО Проблема, над якою працює пед. колектив. Види планів, на основі яких працює школа: навчальний, річний. Основні розділи річного плану роботи, фрагмент, як приклад. План-графік загальношкільних виховних заходів на семестр (фрагмент на період практики). Ознайомитись із планом виховної роботи ЗЗСО Проаналізувати принципи побудови плану виховної роботи школи. Проаналізувати наступність реалізації змісту виховання учнів.	
Третій тиждень	Вивчення системи роботи учителя-предметника.	Ознайомлення з нормативною документацією, що регламентує діяльність вчителя-предметника (ознайомитися з вимогами Державного стандарту, навчальних програм за фахом, підручниками, посібниками, робочими зошитами, за якими здійснюється освітній процес; опрацювати календарний план.	
Четвертий тиждень	Діяльність вчителя-предметника Спостереження та аналіз уроку за фахом	Скласти протокол уроку та виконати психолого-педагогічний аналіз уроку користуючись зразками, поданими в додатках програми педагогічної практики	
П'ятий тиждень	Позаурочна діяльність вчителя-предметника. Спостереження та аналіз позаурочного (предметного заходу), уроку за фахом	Охарактеризувати основні форми позаурочної роботи з предмету, план роботи гуртка чи факультативу (за фахом) Скласти картотеку методичної літератури за фахом. Ознайомитись із планом роботи гуртка чи факультативу. Взяти участь в організації та проведенні позаурочної роботи (за фахом) на період практики (проведення гурткової роботи, робота з обдарованими дітьми, індивідуальна робота з учнями, які потребують уваги). Скласти картотеку методичної літератури за фахом.	
Шостий тиждень	Система виховної роботи в ЗЗСО. Бесіда-зустріч із заступником директора з виховної роботи .	Проаналізувати загальношкільний план виховної роботи.. Проаналізувати форми, методи організації та здійснення виховної роботи з учнями різних вікових груп Функції класного керівника, його права та обов'язки	

Сьомий тиждень	Класний керівник, його основні функції, ознайомлення з досвідом роботи в ході зустрічі. Спостереження та аналіз виховного заходу	Проаналізувати план виховної роботи класного керівника, визначити форми і методи роботи з учнями та батьками. З'ясувати роль та функції батьківського комітету у виховній роботі навчально-виховного закладу. Проаналізувати тематику класних батьківських зборів на рік, взяти участь у їх підготовці та проведенні. З'ясувати та вивчити основні обов'язки класного керівника, специфіку основних напрямів роботи відповідно до віку дітей. Загальні принципи планування роботи. Проаналізувати план роботи класного керівника, враховуючи закономірності, принципи, напрями виховної роботи.	
Восьмий тиждень	Аналіз системи роботи класного керівника. Спостереження та аналіз за виховної години	Спостерігати виховний захід, виконати аналіз Підготувати розробку позакласного виховного заходу (форма, тема заходу – довільна). Вибір форми і теми обґрунтувати.	
Дев'ятий тиждень	Робота в бібліотеці школи, ГНПУ ім. О. Довженка, Центральній районній бібліотеці. Ознайомлення з періодичними виданнями для дітей та молоді, методичною фаховою літературою	Складання списку видань: для організації виховної роботи з учнівським колективом; організації позакласної роботи з дисциплін за фахом; організації дозвілля учнів під час канікул; підготовки вчителя до уроку за фахом .	
Десятий тиждень	Аналіз та узагальнення матеріалів, опрацьованих під час педагогічної практики	Підготовка документації з практики: написання звіту, робота над презентацією фото-відео матеріалів. Звіт груповому керівникові про результати проходження практики, виконання індивідуально-творчої роботи. Здача документації з практики на кафедру.	
	Підсумкова конференція .	Звіти студентів	

* – орієнтовний

Додаток Б.10.2

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПЛАН* навчально-виховної роботи (методична практика) студентів факультету природничої і фізико-математичної підготовки (заочної форми навчання)

Дата	Тема і зміст діяльності	Робота студента	Відмітка про виконання
	Організація освітнього процесу в ЗЗСО. Відвідування школи. Бесіда з директором (завучем). Ознайомлення з основною документацією.	Інформація про ЗЗСО Проблема, над якою працює пед. колектив. Види планів, на основі яких працює школа: навчальний, річний. Основні розділи річного плану роботи, фрагмент, як приклад. План-графік загальношкільних виховних заходів на семестр (фрагмент на період практики). Ознайомитись із планом виховної роботи ЗЗСО Проаналізувати принципи побудови плану виховної роботи школи. Проаналізувати наступність реалізації змісту виховання учнів. Добір матеріалу в "пед. скарбничку": систематизація за рубриками, Робота над індивідуальним творчим завданням.	
	Вивчення системи роботи учителя-предметника. Діяльність вчителя-предметника. Спостереження та аналіз уроку за фахом	Ознайомлення з нормативною документацією, що регламентує діяльність вчителя-предметника (ознайомитися з вимогами Державного стандарту, навчальних програм за фахом, підручниками, посібниками, робочими зошитами, за якими здійснюється освітній процес; опрацювати календарний план. Скласти протокол уроку та виконати психолого-педагогічний аналіз уроку користуючись зразками, поданими в додатках програми педагогічної практики	
	Позаурочна діяльність вчителя-предметника. Спостереження та аналіз позаурочного (предметного заходу), уроку за фахом	Охарактеризувати основні форми позаурочної роботи з предмету, план роботи гуртка чи факультативу (за фахом) Скласти картотеку методичної літератури за фахом. Ознайомитись із планом роботи гуртка чи факультативу. Робота над індивідуальним творчим завданням Взяти участь в організації та проведенні позаурочної роботи (за фахом) на період практики (проведення гурткової роботи, робота з обдарованими дітьми, індивідуальна робота з учнями, які	

		потребують уваги). Скласти картотеку методичної літератури за фахом.	
	Система виховної роботи в ЗЗСО. Бесіда-зустріч із заступником директора з виховної роботи .	Проаналізувати загальношкільний план виховної роботи.. Проаналізувати форми, методи організації та здійснення виховної роботи з учнями різних вікових груп Функції класного керівника, його права та обов'язки.	
	Класний керівник, його основні функції, ознайомлення з досвідом роботи в ході зустрічі. Спостереження та аналіз виховного заходу.	Проаналізувати план виховної роботи класного керівника, визначити форми і методи роботи з учнями та батьками. З'ясувати роль та функції батьківського комітету у виховній роботі навчально-виховного закладу. Проаналізувати тематику класних батьківських зборів на рік, взяти участь у їх підготовці та проведенні. З'ясувати та вивчити основні обов'язки класного керівника, специфіку основних напрямів роботи відповідно до віку дітей. Загальні принципи планування роботи. Проаналізувати план роботи класного керівника, враховуючи закономірності, принципи, напрями виховної роботи. Переглянути відеозапис виховного заходу, виконати аналіз Підготувати розробку позакласного виховного заходу (форма, тема заходу – довільна). Вибір форми і теми обґрунтувати.	
	Робота в бібліотеці школи, та інших бібліотеках населеного пункту, де розміщена база практики. Ознайомлення з періодичними виданнями для дітей та молоді, методичною фаховою літературою	Складання списку видань: для організації виховної роботи з учнівським колективом; організації позакласної роботи з дисциплін за фахом; організації дозвілля учнів під час канікул; підготовки вчителя до уроку за фахом .	
	Аналіз та узагальнення матеріалів, опрацьованих під час педагогічної практики	Підготовка документації з практики: написання звіту, робота над презентацією фото-відео матеріалів. Звіт груповому керівникові про результати проходження практики, виконання індивідуально-творчої роботи. Здача документації з практики на кафедру.	

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка

ЗАТВЕРДЖУЮ

В. о. ректора

_____ **Олександр КУРОК**

«__» _____ 20__ р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

педагогічної практики НАВЧАЛЬНО-ЗАЛІКОВА ПРАКТИКА (5–9 КЛАСИ)

Галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка

Спеціальність: 014 Середня освіта

Предметна спеціальність: 014. 01 Середня освіта (Українська мова і література)

Освітньо-професійна програма «Середня освіта (Українська мова і література)»

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Статус дисципліни: освітній компонент циклу практичної підготовки

Шифр дисципліни: ЦППЗ.32 УМЛМН. Навчально-залікова практика (5-9 класи)

ВІІ семестр

Структурний підрозділ: Навчально-науковий інститут філології та історії

Кафедра: української мови, літератури та методики навчання

Форма навчання	Курс	Семестр	Загальне навантаження		Вид контролю	Тривалість практики
			Європейські кредити	Години		
Денна	II/IV	III/VII	9	270	Диф. залік	6 тижнів
Заочна	II/IV	III/VII	9	270	Диф. залік	3 тижні

Програма педагогічної практики складена на основі ОПП підготовки бакалаврів Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, навчального плану.

ПОГОДЖЕНО

кафедрою української мови, літератури та методики навчання
протокол № 10 від « 25 » травня 2023 року
Завідувач кафедр

_____ Наталія ГОГОЛЬ

ПОГОДЖЕНО

вченою радою ННІ Філології та історії
протокол № 15 від « 28 » червня 2023 року
Голова вченої ради ННІ Філології та історії

_____ Олена ЧУМАЧЕНКО

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Значення педагогічної практики важливе особливо тепер, коли зросли вимоги до викладання української мови, української та зарубіжної літератури в сучасній школі у зв'язку з оновленим Державним стандартом базової середньої освіти, Концепцією «Нова українська школа», новими Програмами Міністерства освіти і науки України, з вимогами «Концепції інтенсивного навчання мови», «Концепції мовної освіти в Україні», «Концепції навчання державної мови в школах України», «Концепції літературної освіти», які приділяють головну увагу мовленнєвому та літературному розвитку здобувачів освіти.

Мета педагогічної практики студентів-філологів передбачає: оволодіння сучасними формами, методами, прийомами, засобами, технологіями навчально-виховної роботи в різних типах загальноосвітніх і середніх спеціальних навчальних закладах; поглиблення та закріплення теоретичних знань, здобутих в університеті; розвиток у студентів креативних умінь, творчої ініціативи, реалізації особистісного навчання учнів; впровадження комунікативно-функціонального підходу в процесі проведення уроків із використанням сучасних технологій і методик активізації пізнавальної діяльності здобувачів освіти; розвиток науково-дослідних умінь з подальшим їх застосуванням у вчительській роботі; формування компетентного педагога-фахівця, національно свідомого, духовно багатого, здатного до самоосвіти й самовдосконалення.

Основні завдання педагогічної практики

Навчальні:

- 1) забезпечити зв'язок теоретичних знань фахових дисциплін із реальним педагогічним процесом, використання їх у розв'язанні конкретних навчальних, розвивальних і виховних завдань;
- 2) розвивати у практикантів вміння проводити уроки з використанням сучасних методів і прийомів навчально-пізнавальної діяльності;
- 3) формувати у студентів психологічну готовність до роботи в школі.

Наукові:

- 1) поглиблювати теоретичні знання здобувачів освіти з фахових дисциплін і на основі індивідуальних завдань вивчення передового педагогічного досвіду вчителів виробити творчий підхід до педагогічної діяльності;
- 2) набувати вмінь проводити наукові дослідження з використанням ефективних методів і методик педагогічних досліджень, а також умінь здійснювати самоконтроль, самоаналіз та об'єктивну самооцінку власної педагогічної діяльності, діяльності вчителів і колег-практикантів.

Виховні:

- 1) виховувати у студентів стійкий інтерес і любов до професії вчителя, прагнення до постійного професійного розвитку;
- 2) формувати в майбутніх учителів педагогічні вміння й навички, що сприяють розвитку у них професійних якостей учителя, потреби в педагогічній самоосвіті;
- 3) розвивати вміння здійснювати виховну роботу.

Професійні:

- 1) вивчати шкільну документацію: план роботи школи, особові справи учнів, щоденники, класні журнали, календарне планування вчителів-словесників;
- 2) проводити психолого-педагогічні спостереження за учнями класу, виявляти їхні вікові й індивідуальні особливості, рівень розвитку, рівень вихованості;
- 3) на основі знань педагогічної, психологічної наук, методик навчання фахових предметів здійснювати аналіз та узагальнення педагогічного досвіду вчителів школи;
- 4) розробляти перспективний і поточний плани роботи вчителя-предметника;
- 5) правильно визначати:
 - типи уроків, їх організаційну структуру залежно від мети, змісту, вікових особливостей учнів та конкретних умов проведення уроків;

- організаційні форми, методи, прийоми й засоби проведення уроків у відповідності з дидактичними принципами навчання, враховуючи вікові, психологічні особливості учнів й конкретні умови навчання;
- навчальну, розвивальну й виховну мету уроків та позакласних предметних заходів, а також організаційні форми й методи їх проведення;
- раціонально добирати, а в разі необхідності, виготовляти роздавальний матеріал, наочність до уроків відповідно до їх пізнавальної мети;
- своєчасно й уміло застосовувати технічні засоби навчання, зокрема засоби мультимедіа для проведення уроків та позакласної роботи;
- стимулювати інтерес, активність учнів до засвоєння знань, розвивати їхню увагу, мислення, мовлення;
- здійснювати психолого-педагогічний аналіз уроків і позакласних заходів з предметів;
- самостійно вивчати передовий педагогічний досвід учителів, робити відповідні висновки, які розкривали б особливості професії вчителя, узагальнювати й використовувати його у своїй навчальній роботі в університеті (написання рефератів, доповідей, курсових та кваліфікаційних робіт).

У процесі педагогічної практики здійснюється:

- виховання в здобувачів освіти стійкого інтересу до професії вчителя, потреби в педагогічній самоосвіті;
- закріплення, поглиблення та синтезування психолого-педагогічних, методичних і мовних знань у процесі їх використання для вирішення конкретних навчальних завдань;
- свідоме застосування студентами теорії навчання в практичній діяльності, усвідомлення її професійної значущості;
- формування та розвиток професійних умінь і навичок;
- розвиток у студентів уміння здійснювати самоконтроль, самоаналіз та об'єктивну самооцінку своєї педагогічної діяльності;
- ознайомлення з сучасними досягненнями навчально-виховної роботи в школі, передовим педагогічним досвідом;
- вироблення творчого підходу до педагогічної діяльності.

Критерієм якості проходження здобувачами вищої освіти навчально-заликової практики виступає низка компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК4. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями, застосовувати їх у практичних ситуаціях професійної взаємодії, бути критичним і самокритичним.

ЗК 6. Здатність використовувати мовно-літературні знання в освітній діяльності.

ЗК8. Здатність до використання інформаційних і комунікаційних технологій, пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК11. Здатність до міжособистісної взаємодії, до роботи в команді та автономно, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня.

ЗК 12. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми, цінувати та поважати різноманітність та полікультурність.

ЗК 13. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів), дотримуватися принципів академічної доброчесності.

Фахові компетентності (ФК):

ФК1. Здатність до формування в здобувачів освіти ключових і предметних компетентностей та здійснення між предметних зв'язків.

ФК 9. Здатність інтерпретувати й зіставляти мовні та літературні явища, використовувати різні методи й методики аналізу тексту.

ФК 17. Здатність взаємодіяти зі спільнотами (на місцевому, регіональному, національному, європейському й глобальному рівнях) для розвитку професійних знань і фахових

компетентностей, використання перспективного практичного досвіду й мовно-літературного контексту для реалізації освітніх цілей.

Програмними результатами навчання (ПРН) для навчально-залікової практики є:

ПРН 3. Обізнаний із елементами наукового дослідження в професійній сфері та методами їх реалізації.

ПРН 12. Володіє різними видами аналізу художнього твору, визначає його жанрово-стильову своєрідність, місце в літературному процесі, традиції й новаторство, зв'язок твору із фольклором, міфологією, релігією, філософією, значення для національної та зарубіжної культури.

Права та обов'язки студента-практиканта

У процесі проходження педагогічної практики **студент має право:**

- вносити пропозиції щодо вдосконалення організації педагогічної практики, брати участь у конференціях і педагогічних нарадах;
- одержувати консультації вчителя, методиста, групового керівника з усіх питань проведення педагогічної практики;
- користуватися бібліотекою, навчальними та методичними кабінетами школи.

Під час педагогічної практики **студент зобов'язаний:**

- виконувати всі види робіт, передбачені програмою педагогічної практики;
- проводити свою діяльність відповідно до вимог Статуту школи, правил внутрішнього розпорядку;
- виконувати розпорядження адміністрації школи, вчителів, методистів і керівників педагогічної практики;
- ретельно готуватися до уроків і позаурочної роботи;
- вчасно й охайно вести документацію педагогічної практики;
- бути для учнів взірцем морально-етичних норм поведінки, мовленнєвої діяльності, інтелекту;
- бути організатором психологічного клімату та керівником в учнівському колективі.

Практика студентів-бакалаврів проходить у **5–9 класах** закладів загальної середньої освіти I–III ступенів, які є базами для проходження практики. Для проведення навчальної та виховної роботи за класом закріплюється **один студент**.

Керівництво практикою здійснюють викладачі кафедри української мови, літератури та методики навчання.

Навчально-залікова педагогічна практика бакалаврів спрямована на забезпечення студентів комплексом навичок та вмінь, необхідних для здійснення всіх видів навчально-виховної роботи в основній школі.

До змісту **практичної діяльності** студента-практиканта як учителя української мови, української літератури і зарубіжної літератури входить: **навчальна, позаурочна і дослідницька робота**.

1. Навчальна робота

Зміст навчальної роботи здобувача освіти під час педагогічної практики складається з таких видів діяльності:

- ознайомлення із специфікою роботи закладу загальної середньої освіти, зустріч з директором, його заступниками;
- відвідування уроків учителів-предметників у своїх класах, ознайомлення з методикою проведення уроків, вивчення учнів;
- ознайомлення з кабінетами, шкільною бібліотекою, вивчення їх фондів;
- складання календарно-тематичного плану уроків на основі планів учителів;
- планування окремих пробних та залікових уроків з окреслених предметів спільно з учителями та методистами-предметниками або спираючись на їх консультації;

- проведення уроків та їх самоаналіз;
- відвідування уроків учителів та студентів-практикантів;
- проведення аналізу відвіданих уроків;
- виготовлення наочних посібників, роздавального дидактичного матеріалу;
- перевірка зошитів учнів; проведення додаткових індивідуальних занять;
- участь у роботі методичних об'єднань учителів української мови, української літератури, зарубіжної літератури, у семінарах, у засіданнях педагогічної ради школи, у підсумкових конференціях з педпрактики.

2. Позакласна робота

Зміст позакласної роботи студента-практиканта з української мови, української та зарубіжної літератур складається з таких компонентів:

- спостереження та аналіз окремих видів позакласної роботи, що проводять учителі школи;
- планування окремих видів групових та масових форм роботи, які відповідають особливостям навчання в основній школі, спільно з методистом (учителем) або з опорою на готові зразки;
- підготовка та проведення запланованої позакласної роботи;
- відвідування позакласних заходів студентів-практикантів та їх аналіз;
- вивчення системи роботи вчителів української мови, української літератури, зарубіжної літератури, спрямованої на формування в учнів стійкого інтересу до виучуваних предметів;
- оволодіння вміннями виховання учнів на уроці мовно-літературними засобами;
- опанування знаннями та вміннями з питань підготовки та проведення позакласної роботи: мовно-літературних тижнів, вечорів, бесід, конференцій, диспутів, екскурсій; випуск стіннівок тощо.

3. Дослідницька робота

Зміст дослідницької роботи студента-практиканта складається з таких компонентів:

- проведення методичного аналізу навчального матеріалу з метою прогнозування можливих труднощів його засвоєння учнями;
- вивчення науково-методичної літератури з метою удосконалення своєї роботи, теоретичного осмислення реального навчального процесу;
- виступи на методичних семінарах;
- проведення спостережень з метою вивчення та узагальнення досвіду вчителів;
- проведення досліджень, необхідних для написання курсових робіт з методик навчання української мови, української та зарубіжної літератур.

Навчально-залікова педагогічна практика здобувачів освіти включає **чотири етапи**:

- **підготовчий,**
- **початковий,**
- **проведення практики** (основний етап),
- **підсумки практики** (заклучний етап).

Підготовка до проведення педагогічної практики розпочинається на лекційних та практичних заняттях з предметів літературознавчого та мовознавчого циклів: сучасної української літературної мови, культури мови, методик навчання української мови, літератури і зарубіжної літератури, стилістики, вступу до мовознавства, історичної граматики, діалектології, ономастики, історії української і зарубіжної літератур, теорії літератури, усної народної творчості і літературного краєзнавства та предметів нелінгвістичного циклу (суміжних дисциплін): педагогіки, психології, безпеки життєдіяльності тощо.

Значне місце у фаховій підготовці студентів-практикантів належить курсам методик навчання української мови, української літератури, зарубіжної літератури, які охоплюють

широке коло питань психологічних та педагогічних основ навчання. Глибокі знання методик дають можливість пізнати студентам дидактичні принципи науковості й доступності виучуваного матеріалу, систематичності й послідовності в навчанні, зв'язку теорії з практикою, свідомості й активності, наочності, наступності й перспективності та міцності засвоєння знань; дають можливість простежити взаємозв'язок і взаємозумовленість мовно-літературних явищ, виявити закономірності у розвитку мови і літератури та з'ясувати причини відхилень, викликані іншими чинниками.

Важливим етапом у підготовці студентів до педпрактики є вивчення й аналіз чинних програм і підручників та дидактичної літератури з основного фаху, а також огляд статей у фахових журналах і газетах тощо.

Під час педагогічної практики студенти повинні усвідомити, що урок є основною формою організації навчально-виховного процесу; з'ясувати значення типізації уроків у системі занять; вивчити структурні елементи уроку, самостійно складати конспекти уроків різних типів; навчитися добирати дидактичний матеріал та урізноманітнювати види вправ.

● **На початковому (пропедевтичному) етапі педагогічної практики**, що триває **один тиждень**, студент-практикант здійснює таку роботу:

1. Бере участь у настановній конференції в університеті, на якій з'ясовується мета й завдання навчально-залікової педпрактики.
2. Знайомиться зі школою, класом, вивчає календарно-тематичні плани вчителів-предметників, класний журнал, розклад уроків та інші документи.
3. Відвідує уроки, позакласні заходи вчителів-словесників та уроки кращих учителів інших предметів у закріпленому класі.
4. Складає календарно-тематичний план пробних та залікових уроків.
5. Укладає чернетки поурочних планів, окреслює контури поурочних планів майбутніх залікових уроків.
6. Проконсультувавшись з учителем, дає пробні уроки з української мови, української та зарубіжної літератур.
7. Визначає тематику і форми проведення позакласних заходів за фахом (на вибір).
8. Знайомиться з методичною літературою, яку повинен опрацювати за час практики, із змістом і формою звітності за педпрактику.
9. Знайомиться з роботою шкільного методичного об'єднання вчителів української мови та літератури, проблемами, над якими працюють учителі-словесники.

● **На основному (навчально-практичному) етапі педагогічної практики** студент-практикант здійснює таку діяльність:

1. Продовжує проводити пробні уроки.
2. Відвідує уроки та позакласні заходи вчителів-предметників у закріпленому класі та в інших класах.
3. Робить повний аналіз уроку, проведеного вчителем.
4. Відвідує уроки та позакласні заходи студентів-практикантів згідно з розкладом відвідувань та взаємовідвідувань і бере участь у їх аналізі.
5. Готується до проведення залікових уроків з української мови, української літератури, зарубіжної літератури: отримує по дві консультації в учителя та методиста-предметника, подає для аналізу чернетки поурочних планів, складає розгорнуті конспекти залікових уроків, подає для затвердження методисту.
6. Проводить по три залікові уроки української мови та української літератури у закріпленому класі (один з них – нетрадиційний), два уроки – зарубіжної літератури.
7. Студент готує та проводить один позакласний захід з фахових дисциплін (на вибір), представляє сценарій проведення з обов'язковим списком використаної літератури.
8. Відвідує засідання мовознавчого гуртка, якщо таке відбувається.

Під час практики студент-практикант повинен:

- дати учням певне коло знань з української мови, української і зарубіжної літератури для набуття відповідних умінь та навичок;
- навчати школярів користуватися всіма виражальними засобами української мови;
- забезпечити засвоєння учнями орфоепічних, граматичних, орфографічних та пунктуаційних норм української літературної мови;
- удосконалювати вміння виразного читання художнього тексту, аналізувати літературні твори;
- формувати в учнів навички усного та писемного мовлення;
- виробляти міцні орфографічні та пунктуаційні навички;
- розвивати творче мислення учнів та формувати вміння самостійно поповнювати свої знання з предметів й удосконалювати культуру мовлення.

- **На підсумковому (заключному) етапі** педагогічної практики студент виконує таку роботу:

1. Готує звітні матеріали з педагогічної практики:
 - три/два (для студентів скороченого терміну навчання) конспекти проведених залікових уроків з української мови;
 - три/два (для студентів скороченого терміну навчання) конспекти проведених залікових уроків з української літератури;
 - два/один (для студентів скороченого терміну навчання) конспекти проведених залікових уроків із зарубіжної літератури;
 - наочні посібники, дидактичний матеріал;
 - аналіз відвіданих уроків української мови, української літератури, зарубіжної літератури, проведених учителями;
 - сценарій залікового позакласного заходу за фахом (на вибір).
2. Подає звітну документацію методисту-предметнику на кафедру для перевірки та оцінювання.
3. Бере участь у підсумкових заходах з педагогічної практики: засіданнях педагогічної майстерні, "круглого столу", підсумковій конференції.

Основною формою контролю студентів за проходженням педагогічної практики є **підсумкова конференція**, що проводиться через певний час по закінченні практики. У своїх виступах студенти аналізують позитивні й негативні сторони практики, цікаві знахідки передового досвіду педагогічного колективу школи, звертають увагу на забезпечення уроків роздавальним, ілюстративним матеріалом, на впровадження інноваційних методів проведення уроків, виховних заходів, проведених учителями, студентами-практикантами.

Особлива увага звертається на труднощі, які відчули студенти під час підготовки і проведення уроків.

Особливості дистанційного (змішаного) проходження навчально-залікової практики

Дистанційне проходження практики дозволяється здобувачам освіти за умови переходу баз практики (ЗЗСО) на дистанційну форму навчання учнів (зокрема, у період карантину, пов'язаного з розповсюдженням Covid-19, збройної агресії росії проти України). У такому випадку, перелік вищезазначених завдань для здобувачів вищої освіти може бути дещо скорочений та змінений. Якщо їхнє навчання у цей час також здійснюється в дистанційній формі, настановча конференція з практики відбувається в онлайн форматі на платформі Google Meet або ZOOM. Студентів ознайомлюють зі змінами щодо вимог практики та забезпечують усіма необхідними методичними матеріалами в електронній формі. Допуск до практики, індивідуальні консультації та методичні семінари протягом практики групові методисти теж проводять зі студентами дистанційно. Протягом

проходження практики здобувач освіти повинен тримати постійний дистанційний зв'язок з класним керівником і з учителем української мови та літератури, зарубіжної літератури: отримувати індивідуальні консультації, брати зразки необхідної навчальної документації, спостерігати за проведенням онлайн уроків із учнями або проводити такі уроки самостійно тощо. Всю звітну документацію Здобувач освіти оформляє в електронній формі та висилає на корпоративну електронну пошту інституту та електронні адреси методистів протягом двох днів після закінчення практики. Підсумкова конференція з практики відбувається в онлайн форматі на платформі Google Meet чи ZOOM.

Форма звітності

За результатами **навчально-залікової** педагогічної практики студент готує **протягом трьох днів** і подає **методисту-предметнику** такі **звітні матеріали**:

1. Плани-конспекти **трьох/двох проведених залікових уроків** з української мови, затверджені вчителем та методистом-предметником.
2. Плани-конспекти **трьох/двох проведених залікових уроків** з української літератури, затверджені вчителем та методистом-предметником.
3. Плани-конспекти **двох/одного проведених залікових уроків** із зарубіжної літератури, затверджені вчителем та методистом-предметником.
4. **Наочність** (схеми, таблиці, опори, сигнали, картки-підказки), **дидактичний матеріал** (картки, тексти), виготовлені до проведених уроків (не менше 2–3 зразків).
5. **Аналіз одного з** відвіданих **уроків** української мови, української літератури, зарубіжної літератури **вчителя** у будь-якому класі.
6. Методичну **розробку** проведеного **позакласного виховного заходу зі спеціальності** (на вибір) з обов'язковим списком використаної літератури.

У документацію з підпрактики студент обов'язково вкладає **витяг з календарно-тематичного плану вчителя** на період практики (за **шість тижнів**), де відмічає **теми і дати** проведених ним уроків, а також аркуш зі **списком використаної літератури до уроків** (перелік підручників, навчально-методичних матеріалів, статей фахових журналів тощо).

Аналіз звітних матеріалів дозволяє методисту-предметнику зробити висновки про якість роботи, ступінь підготовленості студента до майбутньої навчально-виховної роботи в школі з української мови та літератури, зарубіжної літератури, ставлення до обраної професії.

За наявності всієї звітної документації, а також на підставі власної оцінки методистом виставляється загальна оцінка за педагогічну практику, яка вноситься до відомості.

За наявності всієї звітної документації, а також на підставі власної оцінки методистом виставляється загальна оцінка за педагогічну практику, яка вноситься до відомості.

Порядок переведення рейтингових показників в європейські оцінки ESTS

Національна шкала	«5» відмінно	«4» добре		«3» задовільно		«2» незадовільно	«2» незадовільно
Шкала університету	90-100	80-89	70-79	65-69	60-64	35-59	0-34
Шкала ESTS	A	B	C	D	E	FX	X

Критерії оцінювання знань, умінь і навичок студентів-практикантів

Методист, керівник педагогічної практики керується такими **критеріями оцінки** навчальної та позакласної роботи здобувачів освіти:

Оцінка **“відмінно” (А/90–100 балів)** ставиться, якщо уроки й позакласні заходи було проведено на високому науковому і організаційно-методичному рівнях, здобувачем освіти обґрунтовано висувалися, ефективно вирішувалися навчально-виховні завдання, раціонально застосовувалися різноманітні методи навчання та прийоми активізації школярів із врахуванням їх вікових особливостей й індивідуальних відмінностей, підтримувалася дисципліна; якщо здобувач освіти виявив знання психолого-педагогічної теорії й творчу самостійність у доборі навчального і дидактичного матеріалу в процесі побудови і аналізу занять. При цьому:

1. Повністю реалізовано виховний, освітній та розвивальний потенціал уроку.
2. Методичні прийоми відповідають умовам навчання та поставленим цілям.
3. Правильно встановлено послідовність і співвідношення тренувальних та мовленнєвих вправ.
4. Практикант дає чіткі й методично грамотні установки на виконання учнями мовленнєвих дій.
5. Правильно розподіляє час уроку, час на мовлення учнів і вчителя.
6. Здобувач освіти практично не робить помилок, помічає помилки учнів і вчасно, коректно їх виправляє.
7. Практикант використовує різні способи активізації учнів на уроці з урахуванням їх вікових особливостей і здійснює індивідуальний підхід до учнів.
8. Раціонально поєднує фронтальні, групові та індивідуальні форми роботи з урахуванням особливостей кожного з них та ступеня навчання.
9. Правильно намічає об'єкти контролю та критерії їх оцінювання, використовує різноманітні прийоми контролю, в тому числі тестування.
10. Здобувач освіти вміє викликати інтерес учнів до виучуваного матеріалу.
11. Грамотно використовує наочність та технічні засоби навчання, як наявні, так і самостійно виготовлені.
12. Епізодично користується конспектом і в ході уроку може скоригувати свою діяльність.

Оцінка **“добре” (В/82–90; С/75–81)** ставиться, якщо здобувач освіти навчальні та позакласні заходи провів на високому науковому і методичному рівнях, успішно вирішував навчальні і виховні завдання, однак недостатньо ефективно використовував окремі методичні прийоми активізації учнів; якщо здобувач освіти виявив знання психолого-педагогічної теорії у доборі навчального і дидактичного матеріалу, але припускався незначних помилок у побудові й проведенні занять:

1. Не до кінця реалізовано виховний, освітній та розвивальний потенціал уроку.
2. Методичні прийоми раціональні, відповідають поставленим цілям та умовам навчання.
3. В основному правильно встановлено послідовність і співвідношення тренувальних і мовленнєвих вправ.
4. Практикант іноді робить несуттєві мовленнєві помилки, які сам виправляє, а також помічає і виправляє більшість помилок учнів.
5. Практикант володіє різними способами активізації учнів на уроці, але не завжди здійснює індивідуальний підхід до них.
6. Раціонально поєднує фронтальні, групові та індивідуальні форми роботи з урахуванням особливостей кожного з них та ступеня навчання.
7. Правильно намічає об'єкти контролю та критерії їх оцінювання, використовує різноманітні прийоми контролю, в тому числі тестування.
8. Здобувач освіти вміє викликати інтерес учнів до більшості видів роботи, що проводиться на уроці.

9. Використовує наявні і самостійно виготовлені наочні посібники, але методика їх використання не завжди раціональна.
10. Епізодично користується конспектом протягом уроку і в деяких випадках може скоригувати свою заплановану діяльність.

Оцінка **“задовільно”**(Д/67–74; Е/60–66) ставиться, якщо здобувач освіти у реалізації навчально-виховних завдань помилявся, недостатньо ефективно застосовував психолого-педагогічну теорію, методи та прийоми навчання, недостатньо активізував пізнавальну діяльність учнів, не завжди був спроможний установити контакт з ними, під час аналізу занять не виявляв чи не розумів сутності й причин своїх помилок та недоліків. При цьому:

1. Не до кінця реалізовано виховний, освітній та розвивальний потенціал уроку.
2. Методичні прийоми не завжди раціональні, не відповідають меті.
3. Недостатньо володіє різними способами активізації учнів на уроці, не здійснює індивідуальний підхід до них.
4. Нераціонально поєднує фронтальні, групові та індивідуальні форми роботи з урахуванням особливостей кожного з них та ступеня навчання.
5. Неправильно намічає об’єкти контролю та критерії їх оцінювання, використовує різноманітні прийоми контролю.
6. Практикант уміє викликати інтерес до деяких видів роботи на уроці.
7. Мало і не завжди раціонально використовує наочні посібники, не виготовляє їх сам.
8. Постійно користується конспектом і не може скоригувати свою діяльність у ході уроку.

Оцінка **“незадовільно”** (FX/35–59; F/1–34) ставиться, якщо на уроці не було досягнуто навчально-виховної мети, було допущено серйозні помилки під час викладу навчального матеріалу, не забезпечувалася дисципліна; якщо здобувач освіти виявив слабкі знання психолого-педагогічної теорії й некритично ставився до своєї роботи.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка

ЗАТВЕРДЖУЮ

В. о. ректора

_____ **Олександр КУРОК**

«___» _____ 20___ р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

педагогічної практики **НАВЧАЛЬНО-ЗАЛІКОВА ПРАКТИКА (10–11 КЛАСИ)**

Галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка

Спеціальність: 014 Середня освіта

Предметна спеціальність: 014. 01 Середня освіта (Українська мова і література)

Освітньо-професійна програма: «Середня освіта (Українська мова і література)»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Статус дисципліни: освітній компонент циклу практичної підготовки

Шифр дисципліни: ЦППЗЗ УМЛМН. Навчально-залікова практика (10-11 класи)

VII семестр

Структурний підрозділ: Навчально-науковий інститут філології та історії

Кафедра: української мови, літератури та методики навчання

Форма навчання	Курс	Семестр	Загальне навантаження		Вид контролю	Тривалість практики
			Європейські кредити	Години		
Денна	II/IV	IV/VIII	9	270	Диф. залік	6 тижнів
Заочна	II/IV	IV/VIII	9	270	Диф. залік	3 тижні

Програма педагогічної практики складена на основі ОПП підготовки бакалаврів Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, навчального плану.

ПОГОДЖЕНО

кафедрою української мови, літератури та методики навчання
протокол № 10 від « 25 » травня 2023 року
Завідувач кафедр

_____ Наталія ГОГОЛЬ

ПОГОДЖЕНО

вченою радою ННІ Філології та історії
протокол № 15 від « 28 » червня 2023 року
Голова вченої ради ННІ Філології та історії

_____ Олена ЧУМАЧЕНКО

Пояснювальна записка

Навчально-залікова практика здобувачів вищої освіти є невід'ємною складовою освітньо-професійної програми підготовки майбутнього вчителя української мови та літератури й спрямована на закріплення теоретичних знань, отриманих студентами за час навчання, набуття й удосконалення практичних навичок і умінь, формування та розвиток професійного вміння приймати самостійні рішення в умовах конкретної педагогічної ситуації, оволодіння сучасними формами, методами, прийомами, видами навчальної діяльності.

Педагогічна практика у старших класах (10–11 класи) закладів загальної середньої освіти проводиться на 4 курсі у восьмому семестрі впродовж шести (трьох для з.ф.н.) тижнів.

Мета навчально-залікової практики (10-11 класи) – забезпечити здобувачам вищої освіти пізнання закономірностей та принципів професійної діяльності, оволодіння способами її організації, сприяти підготовці майбутнього вчителя-словесника як професійно компетентного фахівця.

Робоча програма навчально-залікової практики з української мови і літератури (10–11 класи):

- ґрунтується на сучасних вимогах до здійснення освітніх послуг у ЗЗСО;
- враховує основні положення Концепції «Нова українська школа»;
- відображає кращі здобутки у викладанні мовознавчих та літературознавчих дисциплін;
- спрямовує роботу майбутнього вчителя-словесника на підвищення власного рівня педагогічної майстерності;
- сприяє набуттю знань про особливості проведення діагностики педагогічних досліджень;
- скеровує майбутніх учителів до визначення можливих напрямів та перспектив дослідницької роботи в галузі методики навчання української мови та літератури.

Педагогічна практика передбачає:

- ознайомлення з напрямками, формами, методами навчально-виховної роботи закладів загальної середньої освіти (бесіди з адміністрацією школи, вчителями, класними керівниками; знайомство з організацією та змістом роботи методичного об'єднання вчителів української мови і літератури, зарубіжної літератури; вивчення шкільної документації; планів роботи освітнього закладу, планів виховної роботи класних керівників, вимог до ведення класного журналу, ознайомлення з календарно-тематичними та поурочними планами вчителів української мови і літератури, зарубіжної літератури, планами роботи гуртків, з обладнанням навчальних кабінетів);
- планування навчально-виховної роботи на весь період педагогічної практики;
- роботу на посаді вчителя української мови і літератури, зарубіжної літератури старшої школи;
- підготовку звітної документації та участь у підсумкових заходах з педпрактики в університеті.

До змісту практичної діяльності студента-практиканта входить: навчальна, позакласна і дослідницька робота з української мови і літератури, зарубіжної літератури.

1. Навчальна робота

Зміст навчальної роботи здобувача вищої освіти під час педагогічної практики складається з таких видів діяльності:

- ознайомлення із специфікою діяльності закладу загальної середньої освіти;
- планування серії уроків на старшому ступені навчання з урахуванням його специфіки та вікових особливостей здобувачів освіти;
- поурочне планування для визначеного класу;
- проведення уроків та позакласних заходів на узагальнюючому етапі навчання української мови, української літератури і зарубіжної літератури (10–11 класи);
- спостереження за уроками вчителів-предметників старшої школи та проведення аналізу цих уроків;

- виготовлення наочних посібників, роздавального матеріалу, добір необхідних ТЗН;
- перевірка зошитів учнів;
- проведення додаткових та індивідуальних занять зі здобувачами загальної середньої освіти;
- участь у роботі методичних об'єднань учителів української мови і літератури, зарубіжної літератури, в семінарах, у засіданнях педагогічної ради школи, в підсумкових конференціях з педпрактики.

2. Позакласна робота

Зміст позакласної роботи студента-практиканта з української мови і літератури, зарубіжної літератури складається з таких компонентів:

- спостереження та аналіз окремих видів групових та масових форм позакласної роботи з української мови і літератури, зарубіжної літератури, що відповідають старшому ступеню навчання;
- підготовка та проведення запланованої позакласної роботи з учнями старшої школи.

3. Дослідницька робота

Зміст дослідницької роботи студента-практиканта складається з таких компонентів:

- вивчення науково-методичної літератури з метою удосконалення знань, навичок та вмінь;
- проведення методичного аналізу мовного матеріалу уроків з метою визначення труднощів його засвоєння учнями-старшокласниками;
- узагальнення досвіду викладання української мови і літератури, зарубіжної літератури в закладі загальної середньої освіти;
- наукові спостереження, вивчення та узагальнення передового досвіду вчителів-словесників з викладання рідної мови і літератури, зарубіжної літератури в старшій ланці школи;
- виступи на методичних семінарах.

Критерієм якості проходження здобувачами вищої освіти навчально-заликової практики (10-11 класи) виступає низка компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК4. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями, застосовувати їх у практичних ситуаціях професійної взаємодії, бути критичним і самокритичним.

ЗК 6. Здатність використовувати мовно-літературні знання в освітній діяльності.

ЗК 9. Здатність до генерування нових ідей, адаптації та дії в новій ситуації, ініціативності та підприємливості.

ЗК 10. Здатність приймати обґрунтовані рішення у професійній діяльності, мотивувати здобувачів освіти, колег та батьків до досягнення спільної мети.

ЗК 12. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми, цінувати та поважати різноманітність та полікультурність.

ЗК 13. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів), дотримуватися принципів академічної доброчесності.

Фахові компетентності (ФК):

ФК1. Здатність до формування в здобувачів освіти ключових і предметних компетентностей та здійснення між предметних зв'язків.

ФК 2. Здатність застосовувати сучасні методи й освітні технології навчання.

ФК 3. Здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів з української мови і літератури, зарубіжної літератури.

ФК 5. Здатність реалізовувати ефективні підходи (особистісно-орієнтований, діяльнісний, компетентнісний) до викладання української мови і літератури, зарубіжної літератури на підставі передового вітчизняного досвіду.

ФК 6. Здатність дотримуватися сучасних мовних норм (з іноземної та державної мови), використовувати різні форми й види комунікації в освітній діяльності, обирати мовні засоби відповідно до стилю й типу тексту.

ФК 7. Здатність використовувати когнітивно-дискурсивні вміння, спрямовані на сприйняття й породження зв'язних монологічних і діалогічних текстів в усній та письмовій формах, володіти методикою розвитку зв'язного мовлення здобувачів освіти в процесі говоріння й підготовки творчих робіт.

ФК 8. Здатність орієнтуватися в літературному процесі України та інших країн і народів світу (від давнини до сучасності), спадщині письменників у контексті літератури, історії, культури, використовувати знання мов і здобутків світового письменства для формування національної свідомості, культури здобувачів освіти, їхньої моралі, ціннісних орієнтацій у сучасному суспільстві.

ФК 9. Здатність інтерпретувати й зіставляти мовні та літературні явища, використовувати різні методи й методики аналізу тексту.

ФК10. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі з метою інтерпретації та порівняння мовних і літературних явищ, використання різних методів і методик аналізу тексту.

ФК11. Здатність ефективно використовувати наявні та створювати (за потреби) нові електронні освітні ресурси з метою удосконалення навчально-методичного забезпечення для проведення занять.

ФК12. Здатність визначати і враховувати вікові та інші індивідуальні особливості здобувачів освіти під час аналізу особливостей сприйняття й засвоєння ними навчальної інформації.

ФК13. Здатність усвідомлювати та поцінювати відчуття, почуття, емоції, потреби інших людей і систему сучасному глобалізованому світі.

ФК 14. Здатність до критичного аналізу, діагностики й корекції власної педагогічної діяльності, оцінки педагогічного досвіду (вітчизняного, закордонного) у галузі навчання української мови і літератури, зарубіжної літератури з метою професійної саморегуляції й свідомого вибору шляхів вирішення проблем у навчально-виховному процесі.

ФК 15. Здатність прогнозувати ефективність і результативність освітнього процесу з метою планування та корекції навчальної діяльності здобувачів освіти, проектувати осередки навчання, виховання та розвитку здобувачів освіти з урахуванням здоров'язбережувальних технологій.

ФК 16. Здатність створювати рівноправний і психологічно позитивний клімат для навчання, організовувати ефективну комунікацію між учасниками освітнього процесу (здобувачі освіти, учителі, батьки та ін.).

ФК 17. Здатність взаємодіяти зі спільнотами (на місцевому, регіональному, національному, європейському й глобальному рівнях) для розвитку професійних знань і фахових компетентностей, використання перспективного практичного досвіду й мовно-літературного контексту для реалізації освітніх цілей.

ФК 19. Здатність розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності і визначати індивідуальні професійні потреби.

Програмними результатами навчання (ПРН) для навчально-залікової практики є:

ПРН 2. Знає сучасні філологічні й дидактичні засади навчання української мови і літератури, зарубіжної літератури.

ПРН 6. Знає державний стандарт загальної середньої освіти, навчальні програми з української мови і літератури, зарубіжної літератури для закладів освіти та практичні шляхи їх реалізації в різних видах урочної та позаурочної діяльності.

ПРН 7. Уміє творчо використовувати різні теорії й досвід (вітчизняний, міжнародний) у процесі вирішення соціальних і професійних завдань.

ПРН 8. Уміє працювати з різними джерелами інформації (науковими,

довідково-енциклопедичними, художніми, бібліографічними, навчально-методичними, цифровими та ін.), видобувати, обробляти й систематизувати інформацію, використовувати її в освітньому процесі.

ПРН 15. Використовує гуманістичний потенціал рідної й зарубіжної літератури для формування духовного світу юного покоління громадян України.

ПРН 17. Володіє методиками білінгвального й інтегрованого навчання мови й фахового змісту, дидактикою багатомовності та методикою паралельного вивчення споріднених мов, методикою роботи в гетерогенному (змішаному) навчальному середовищі.

ПРН 18. Застосовує сучасні методи й технології (зокрема інформаційні) для забезпечення якості освітньо-виховного процесу в загальноосвітніх навчальних закладах.

ПРН 19. Володіє методами й методиками діагностування навчальних досягнень учнів з української мови і літератури, зарубіжної літератури; уміє здійснювати педагогічний супровід самовизначення учнів, підготовки до майбутньої професії.

ПРН 20. Здатний до рефлексії, має навички оцінювання непередбачуваних проблем у професійній діяльності й обдуманого вибору шляхів їх вирішення.

ПРН 21. Формує комунікаційну стратегію з колегами, соціальними партнерами, учнями (вихованцями) та їхніми батьками із дотриманням етичних норм спілкування, принципів толерантності, творчого діалогу, співробітництва та взаємоповаги до всіх учасників освітнього процесу.

ПРН 22. Ефективно спілкується в науково-навчальній, соціально-культурній та офіційно-ділових сферах; виступає перед аудиторією, бере участь у дискусіях, обстоює власну думку (позицію), дотримується культури поведінки й мовленнєвого спілкування.

ПРН 23. Організовує освітньо-виховний процес у закладах освіти, співпрацю учнів (вихованців), ефективно працює в команді (педагогічному колективі освітнього закладу, інших професійних об'єднаннях).

ПРН 25. Здатний навчатися впродовж життя і вдосконалювати з високим рівнем автономності набуту під час навчання кваліфікацію.

ПРН 27. Ефективно організовує, аналізує, критично оцінює, несе відповідальність за результати власної професійної діяльності.

Проведенню практики передують настановна конференція, на якій обговорюється зміст практики, вимоги до студентів-практикантів, методичні рекомендації викладачів-методистів. Методичне керівництво практиками здійснюють керівники практик, методисти з фаху, з педагогіки та психології. Методистами з фаху на час педагогічної практики призначаються викладачі, які мають досвід викладацької роботи не менше 3 років.

Керівник практики здійснює безпосереднє навчально-методичне керівництво практикою здобувачів освіти:

- складає робочу програму практики;
- розробляє методичну документацію з питань практики та надає допомогу викладачам-методистам;
- забезпечує організацію і проведення практики зі спеціальності;
- узгоджує бази проходження практики із завідувачем практикою університету;
- згідно з угодами, укладеними між університетом і базовими закладами, проводить розподіл методистів та студентів-практикантів;
- готує проєкт наказу з практики;
- забезпечує організацію і проведення настановних та підсумкових конференцій, захисту результатів практики;
- ознайомлює здобувачів освіти із завданням і змістом, звітністю і критеріями оцінювання результатів практики;
- здійснює загальний контроль за виконанням студентами-практикантами завдань практики і правил внутрішнього трудового розпорядку базового закладу;
- виставляє підсумкову оцінку;

- вивчає й узагальнює передовий досвід організації та проведення практики.

Методист з фаху:

- бере участь в настановній та підсумковій конференціях;
- ознайомлює здобувачів освіти із вимогами до організації практики на окремій спеціальності, здійснює організаційну роботу з ними. На підсумковій конференції методист характеризує роботу групи, досягнення і недоліки окремих здобувачів освіти, узагальнює досвід практики;
- проводить методичну роботу зі студентами (затверджує індивідуальні плани, проводить консультації, перевіряє та оцінює конспекти, відвідує та обговорює не менш ніж три заняття);
- відповідає за своєчасну подачу здобувачами освіти звітної документації;
- оцінює роботу здобувачів освіти, виставляє оцінку в атестаційний лист;
- подає керівнику практики звіт за підсумками практики.

Педагогічна практика студентів-спеціалістів на робочому місці вчителя української мови, української та зарубіжної літератури включає **чотири етапи**:

- **підготовчий,**
- **початковий,**
- **проведення практики (основний етап),**
- **підсумки практики (заклучний етап).**

Підготовка до проведення навчально-залікової педагогічної практики розпочинається на лекційних та практичних заняттях з предметів лінгвістичного та мовознавчого циклу: сучасної української літературної мови, культури мови, методики навчання української мови, стилістики, вступу до мовознавства, історичної граматики, діалектології, ономастики, зарубіжної літератури, теорії літератури, історії літератури, усної народної творчості, предметів нелінгвістичного циклу (суміжних дисциплін): педагогіки, психології, безпеки життєдіяльності тощо.

Значне місце у фаховій підготовці студентів-практикантів належить курсам методики навчання української мови, методики навчання української літератури, методики навчання зарубіжної літератури, які охоплюють широке коло питань психологічних та педагогічних основ навчання мови. Глибокі знання методик дають можливість пізнати студентам дидактичні принципи науковості й доступності виучуваного матеріалу, систематичності й послідовності в навчанні, зв'язку теорії з практикою, свідомості й активності, наочності, наступності й перспективності та міцності засвоєння знань; дає можливість простежити взаємозв'язок і взаємозумовленість мовних явищ, виявити закономірності у розвитку мови та з'ясувати причини відхилень, викликані іншими чинниками.

Важливим етапом у підготовці здобувачів освіти до педпрактики є вивчення й аналіз чинних шкільних програм і підручників з основного фаху, а також огляд статей у фахових журналах і газетах тощо.

Під час педагогічної практики студенти повинні усвідомити, що урок є основною формою організації освітнього процесу; з'ясувати значення типізації уроків у системі занять; вивчити структурні елементи уроку, самостійно складати конспекти уроків різних типів; навчитися добирати дидактичний матеріал та урізноманітнювати види вправ і завдань.

На початковому етапі педагогічної практики студент-практикант здійснює таку діяльність:

1. Бере участь у настановчій конференції, на якій з'ясовується мета, завдання педпрактики, й організаційних заняттях в університеті та школі.
2. Знайомиться з класом, вивчає календарно-тематичні плани з фахових дисциплін, класний журнал, розклад уроків та інші документи.
3. Знайомиться з додатковою літературою, яку повинен опрацювати за час практики, із змістом і формою звітності за педпрактику.

4. Складає індивідуальний план роботи на період практики.
5. Відвідує уроки вчителів, позакласні заходи, бере участь у їх аналізі, фіксуючи свої спостереження в щоденнику.
6. Складає тематичний план залікових уроків.
7. Сплановує позакласну роботу з фаху (на вибір).

На основному етапі педагогічної практики студент-практикант здійснює таку діяльність:

1. Знаходиться в закладі освіти кожного дня не менше шести годин.
2. Здобувач освіти допускається до проведення уроків тільки за наявності повного конспекту уроку, підписаного вчителем і методистом.
3. За час педагогічної практики здобувач освіти готує та проводить на належному методичному рівні заплановану кількість уроків: 6 (3) залікових уроків з української мови, української літератури та зарубіжної літератури. Для цього необхідно:
 - а) ознайомитися з рекомендаціями науково-методичної літератури;
 - б) продумати всі етапи уроку, обравши ефективні й доцільні форми, методи й прийоми роботи;
 - в) підготувати необхідні наочні посібники, роздавальний матеріал;
 - г) написати розгорнутий конспект уроку, погодивши його з учителем.
4. Здобувач освіти відвідує уроки, що проводять учителі-предметники та бере участь у їх аналізі.
5. Здобувач освіти відвідує позакласні заходи з фахових дисциплін, які проводять учителі, і бере участь у їх аналізі.
6. Здобувач освіти готує та проводить один позакласний захід з фахових дисциплін (на вибір), представляє сценарій проведення з обов'язковим списком використаної літератури.
7. Здобувачі освіти повинні відвідати засідання (мовознавчого, літературознавчого) гуртка, якщо таке відбувається.

Під час практики студент-практикант повинен:

- дати старшокласникам певне коло знань з української мови і літератури, зарубіжної літератури для набуття відповідних умінь та навичок;
- навчати здобувачів загальної середньої освіти користуватися всіма виражальними засобами української мови;
- забезпечити засвоєння здобувачами загальної середньої освіти орфоепічних, граматичних, орфографічних та пунктуаційних норм української літературної мови;
- удосконалювати навички творчо-критичного читання тексту художнього твору та вміння аналізу його ідейно-тематичного змісту;
- формувати в здобувачів загальної середньої освіти навички усного та писемного мовлення;
- продовжувати виробляти міцні орфографічні та пунктуаційні навички;
- розвивати творче та критичне мислення здобувачів загальної середньої освіти, формувати вміння самостійно поповнювати свої знання з предметів й удосконалювати культуру мовлення.

На підсумковому етапі педагогічної практики здобувач освіти виконує таку роботу:

1. Готує звітні матеріали з педагогічної практики:
 - 6 (3) конспектів проведених уроків з української мови;
 - 6 (3) конспектів проведених уроків з української літератури;
 - 4 (2) конспекти проведених уроків із зарубіжної літератури;
 - наочні посібники, дидактичний матеріал;
 - аналізи відвіданих уроків української мови, української літератури, зарубіжної літератури у старшій школі;
 - сценарій позакласного заходу з фаху (на вибір).

2. Подає звітну документацію методисту-предметнику для перевірки та оцінювання.

3. Бере участь у підсумкових заходах з педагогічної практики: засіданнях педмайстерні, «круглого столу», підсумковій конференції.

Основною формою контролю здобувачів освіти за проходженням педагогічної практики є **підсумкова конференція**, що проводиться через певний час по закінченні практики. У своїх виступах студенти аналізують позитивні й негативні сторони практики, цікаві знахідки передового досвіду педагогічного колективу школи, звертають увагу на забезпечення уроків роздавальним, ілюстративним матеріалом, на впровадження інноваційних методів проведення уроків, виховних заходів, проведених учителями. Особлива увага звертається на труднощі, які відчули студенти під час підготовки і проведення уроків.

Особливості дистанційного (змішаного) проходження навчально-залікової практики

Дистанційне проходження практики дозволяється здобувачам освіти за умови переходу баз практики (ЗЗСО) на дистанційну форму навчання учнів (зокрема, у період карантину, пов'язаного з розповсюдженням Covid-19, збройної агресії росії проти України). У такому випадку, перелік вищезазначених завдань для здобувачів вищої освіти може бути дещо скорочений та змінений. Якщо їхнє навчання у цей час також здійснюється в дистанційній формі, настановча конференція з практики відбувається в онлайн форматі на платформі Google Meet або ZOOM. Студентів ознайомлюють зі змінами щодо вимог практики та забезпечують усіма необхідними методичними матеріалами в електронній формі. Допуск до практики, індивідуальні консультації та методичні семінари протягом практики групові методисти теж проводять зі студентами дистанційно. Протягом проходження практики здобувач освіти повинен тримати постійний дистанційний зв'язок з класним керівником і з учителем української мови та літератури, зарубіжної літератури: отримувати індивідуальні консультації, брати зразки необхідної навчальної документації, спостерігати за проведенням онлайн уроків із учнями або проводити такі уроки самостійно тощо. Всю звітну документацію Здобувач освіти оформляє в електронній формі та висилає на корпоративну електронну пошту інституту та електронні адреси методистів протягом двох днів після закінчення практики. Підсумкова конференція з практики відбувається в онлайн форматі на платформі Google Meet чи ZOOM.

Форма звітності

За результатами **навчально-залікової** педагогічної практики здобувач освіти готує **протягом трьох днів** і подає **методистам-предметникам** з української мови, української і зарубіжної літератур такі **звітні матеріали**:

1. **Плани-конспекти** проведених **уроків** (не менше **6 (3)**) з української мови та літератури, не менше **4 (2)** із зарубіжної літератури.
2. **Наочність, дидактичний матеріал**, виготовлені до уроків (не менше 4-х зразків).
3. **Аналізи** відвіданих **уроків** української мови, української літератури, зарубіжної літератури у будь-якому класі старшої школи.
4. Методичну **розробку** проведеного **позакласного виховного заходу** зі спеціальності (на вибір) з обов'язковим списком використаної літератури.

У документацію з педпрактики здобувач освіти обов'язково вкладає **витяг з календарно-тематичного плану вчителя-предметника** на період практики (за **шість тижнів**), де відмічає **теми і дати** проведених ним уроків, а також аркуш зі **списком використаної літератури до уроків** (перелік підручників, навчально-методичних матеріалів, статей фахових журналів тощо).

Аналіз звітних матеріалів дозволяє методисту-предметнику зробити висновки про якість роботи, ступінь підготовленості здобувача освіти до майбутньої навчально-виховної роботи в школі з української мови, української літератури і зарубіжної літератури, ставлення до обраної професії.

За наявності всієї звітної документації, а також на підставі власної оцінки методистом виставляється загальна оцінка за педагогічну практику, яка вноситься до відомості.

Порядок переведення рейтингових показників в європейські оцінки ESTS

Національна шкала	«5» відмінно	«4» добре		«3» задовільно		«2» незадовільно	«2» незадовільно
Шкала університету	90-100	80-89	70-79	65-69	60-64	35-59	0-34
Шкала ESTS	A	B	C	D	E	FX	X

Критерії оцінювання знань, умінь і навичок студентів-практикантів

Методист, керівник педагогічної практики керується такими критеріями оцінки навчальної та позакласної роботи здобувачів освіти:

Оцінка “**відмінно**” (A/90–100 балів) ставиться, якщо уроки й позакласні заходи було проведено на високому науковому і організаційно-методичному рівнях, здобувачем освіти обґрунтовано висувалися, ефективно вирішувалися навчально-виховні завдання, раціонально застосовувалися різноманітні методи навчання та прийоми активізації школярів із врахуванням їх вікових особливостей й індивідуальних відмінностей, підтримувалася дисципліна; якщо здобувач освіти виявив знання психолого-педагогічної теорії й творчу самостійність у доборі навчального і дидактичного матеріалу в процесі побудови і аналізу занять. При цьому:

13. Повністю реалізовано виховний, освітній та розвивальний потенціал уроку.
14. Методичні прийоми відповідають умовам навчання та поставленим цілям.
15. Правильно встановлено послідовність і співвідношення тренувальних та мовленнєвих вправ.
16. Практикант дає чіткі й методично грамотні установки на виконання учнями мовленнєвих дій.
17. Правильно розподіляє час уроку, час на мовлення учнів і вчителя.
18. Здобувач освіти практично не робить помилок, помічає помилки учнів і вчасно, коректно їх виправляє.
19. Практикант використовує різні способи активізації учнів на уроці з урахуванням їх вікових особливостей і здійснює індивідуальний підхід до учнів.
20. Раціонально поєднує фронтальні, групові та індивідуальні форми роботи з урахуванням особливостей кожного з них та ступеня навчання.
21. Правильно намічає об'єкти контролю та критерії їх оцінювання, використовує різноманітні прийоми контролю, в тому числі тестування.
22. Здобувач освіти вміє викликати інтерес учнів до виучуваного матеріалу.
23. Грамотно використовує наочність та технічні засоби навчання, як наявні, так і самостійно виготовлені.
24. Епізодично користується конспектом і в ході уроку може скоригувати свою діяльність.

Оцінка “**добре**” (B/82–90; C/75–81) ставиться, якщо здобувач освіти навчальні та позакласні заходи провів на високому науковому і методичному рівнях, успішно вирішував навчальні і виховні завдання, однак недостатньо ефективно використовував окремі методичні прийоми активізації учнів; якщо здобувач освіти виявив знання психолого-педагогічної теорії у доборі навчального і дидактичного матеріалу, але припускався незначних помилок у побудові й проведенні занять:

11. Не до кінця реалізовано виховний, освітній та розвивальний потенціал уроку.

12. Методичні прийоми раціональні, відповідають поставленим цілям та умовам навчання.
13. В основному правильно встановлено послідовність і співвідношення тренувальних і мовленнєвих вправ.
14. Практикант іноді робить несуттєві мовленнєві помилки, які сам виправляє, а також помічає і виправляє більшість помилок учнів.
15. Практикант володіє різними способами активізації учнів на уроці, але не завжди здійснює індивідуальний підхід до них.
16. Раціонально поєднує фронтальні, групові та індивідуальні форми роботи з урахуванням особливостей кожного з них та ступеня навчання.
17. Правильно намічає об'єкти контролю та критерії їх оцінювання, використовує різноманітні прийоми контролю, в тому числі тестування.
18. Здобувач освіти вміє викликати інтерес учнів до більшості видів роботи, що проводиться на уроці.
19. Використовує наявні і самостійно виготовлені наочні посібники, але методика їх використання не завжди раціональна.
20. Епізодично користується конспектом протягом уроку і в деяких випадках може скоригувати свою заплановану діяльність.

Оцінка **“задовільно”** (Д/67–74; Е/60–66) ставиться, якщо здобувач освіти у реалізації навчально-виховних завдань помилявся, недостатньо ефективно застосовував психолого-педагогічну теорію, методи та прийоми навчання, недостатньо активізував пізнавальну діяльність учнів, не завжди був спроможний установити контакт з ними, під час аналізу занять не виявляв чи не розумів сутності й причин своїх помилок та недоліків. При цьому:

9. Не до кінця реалізовано виховний, освітній та розвивальний потенціал уроку.
10. Методичні прийоми не завжди раціональні, не відповідають меті.
11. Недостатньо володіє різними способами активізації учнів на уроці, не здійснює індивідуальний підхід до них.
12. Нераціонально поєднує фронтальні, групові та індивідуальні форми роботи з урахуванням особливостей кожного з них та ступеня навчання.
13. Неправильно намічає об'єкти контролю та критерії їх оцінювання, використовує різноманітні прийоми контролю.
14. Практикант уміє викликати інтерес до деяких видів роботи на уроці.
15. Мало і не завжди раціонально використовує наочні посібники, не виготовляє їх сам.
16. Постійно користується конспектом і не може скоригувати свою діяльність у ході уроку.

Оцінка **“незадовільно”** (FX/35–59; F/1–34) ставиться, якщо на уроці не було досягнуто навчально-виховної мети, було допущено серйозні помилки під час викладу навчального матеріалу, не забезпечувалася дисципліна; якщо здобувач освіти виявив слабкі знання психолого-педагогічної теорії й некритично ставився до своєї роботи.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка

ЗАТВЕРДЖУЮ

В. о. ректора

_____ Олександр КУРОК

«__» _____ 20__ р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

педагогічної практики НАВЧАЛЬНО-ЗАЛІКОВА ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА

Галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка

Спеціальність: 014 Середня освіта

Предметна спеціальність: 014 Середня освіта (Українська мова і література)

Освітньо-професійна програма: «Середня освіта (Українська мова і література)»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Статус дисципліни: освітній компонент циклу практичної підготовки

Шифр дисципліни: ЦНПП 34 УМЛМН. Безвідривна педагогічна практика

VI семестр

Структурний підрозділ: Навчально-науковий інститут філології та історії

Кафедра: української мови, літератури та методики навчання

Форма навчання	Курс	Семестр	Загальне навантаження		Вид контролю	Тривалість практики
			Європейські кредити	Години		
Денна	VI	VII	3	90	диф. залік	3 тижні

Пояснювальна записка

Педагогічна практика – це вид діяльності студентів, спрямований на практичну підготовку майбутнього вчителя. Ефективність такої діяльності в тому, що вона максимально ідентифікується з майбутніми професійними завданнями.

Практика дозволяє створити умови для синтезу знань із психології, педагогіки, природничих дисциплін, методики викладання шкільного курсу біології. У практичній роботі студенти орієнтуються на навчання учнів, їх розвиток та виховання, інтегруючи теоретичні знання, здобуті у ЗВО. Цей синтез знань сприяє формуванню в студентів об'єктивних, змістовних, повних уявлень про педагогічні явища.

Метою навчально-залікової педагогічної практики є оволодіння теоретичними основами сучасної методики викладання, здобуття потрібних навичок застосування набутих у ЗВО знань на практиці, оволодіння методикою проведення уроків різних типів та методикою позаурочної та позакласної роботи з фахових предметів, узагальнення, систематизація, поглиблення загальнопедагогічних знань, умінь і навичок, а також підготовка до виконання функції класного керівника та реалізації системи навчально-виховної роботи з учнями.

Завдання педагогічної практики:

- оволодіння студентами сучасними методами, формами організації навчального процесу в ЗЗСО;
- формування у студентів на базі здобутих в університеті знань, професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи в реальних для професійної діяльності умовах;
- поглибити і закріпити теоретичні знання студентів і навчити застосовувати їх в практиці навчально-виховної роботи;
- розвивати потребу систематичного оновлення і поповнення знань, вміння вести психолого-педагогічні спостереження та аналізувати різні аспекти навчально-виховного процесу;
- виховувати зацікавленість, інтерес до педагогічної справи, бажання подальшого вивчення психолого-педагогічних і спеціальних дисциплін та творчо їх застосовувати в практиці роботи школи;
- використовувати в практиці нові педагогічні технології;
- застосувати індивідуалізацію і рівневу диференціацію в навчально-виховному процесі, з опорою на знання з педагогіки, фізіології, психології;
- виконувати функції класного керівника працювати з колективом школярів, дитячими об'єднаннями;
- уважно ставитися до збереження здоров'я школярів.
- вивчати передовий педагогічний досвід.

Мета, завдання та зміст навчально-залікової практики спрямований на формування в здобувачів вищої освіти інтегральної, загальних та фахових компетентностей, зокрема:

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК4. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями, застосовувати їх у практичних ситуаціях професійної взаємодії, бути критичним і самокритичним.

ЗК 6. Здатність використовувати мовно-літературні знання в освітній діяльності.

ЗК 9. Здатність до генерування нових ідей, адаптації та дії в новій ситуації, ініціативності та підприємливості.

ЗК 10. Здатність приймати обґрунтовані рішення у професійній діяльності, мотивувати здобувачів освіти, колег та батьків до досягнення спільної мети.

ЗК 12. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми, цінувати та поважати різноманітність та полікультурність.

ЗК 13. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів), дотримуватися принципів академічної доброчесності.

Фахові компетентності (ФК):

ФК1. Здатність до формування в здобувачів освіти ключових і предметних

компетентностей та здійснення між предметних зв'язків.

ФК 2. Здатність застосовувати сучасні методи й освітні технології навчання.

ФК 3. Здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів з української мови і літератури, зарубіжної літератури.

ФК 5. Здатність реалізовувати ефективні підходи (особистісно-орієнтований, діяльнісний, компетентнісний) до викладання української мови і літератури, зарубіжної літератури на підставі передового вітчизняного досвіду.

ФК 6. Здатність дотримуватися сучасних мовних норм (з іноземної та державної мови), використовувати різні форми й види комунікації в освітній діяльності, обирати мовні засоби відповідно до стилю й типу тексту.

ФК 7. Здатність використовувати когнітивно-дискурсивні вміння, спрямовані на сприйняття й породження зв'язних монологічних і діалогічних текстів в усній та письмовій формах, володіти методикою розвитку зв'язного мовлення здобувачів освіти в процесі говоріння й підготовки творчих робіт.

ФК 8. Здатність орієнтуватися в літературному процесі України та інших країн і народів світу (від давнини до сучасності), спадщині письменників у контексті літератури, історії, культури, використовувати знання мов і здобутків світового письменства для формування національної свідомості, культури здобувачів освіти, їхньої моралі, ціннісних орієнтацій у сучасному суспільстві.

ФК 9. Здатність інтерпретувати й зіставляти мовні та літературні явища, використовувати різні методи й методики аналізу тексту.

ФК10. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі з метою інтерпретації та порівняння мовних і літературних явищ, використання різних методів і методик аналізу тексту.

ФК11. Здатність ефективно використовувати наявні та створювати (за потреби) нові електронні освітні ресурси з метою удосконалення навчально-методичного забезпечення для проведення занять.

ФК12. Здатність визначати і враховувати вікові та інші індивідуальні особливості здобувачів освіти під час аналізу особливостей сприйняття й засвоєння ними навчальної інформації.

ФК13. Здатність усвідомлювати та поцінювати відчуття, почуття, емоції, потреби інших людей і систему сучасному глобалізованому світі.

ФК 14. Здатність до критичного аналізу, діагностики й корекції власної педагогічної діяльності, оцінки педагогічного досвіду (вітчизняного, закордонного) у галузі навчання української мови і літератури, зарубіжної літератури з метою професійної саморегуляції й свідомого вибору шляхів вирішення проблем у навчально-виховному процесі.

ФК 15. Здатність прогнозувати ефективність і результативність освітнього процесу з метою планування та корекції навчальної діяльності здобувачів освіти, проектувати осередки навчання, виховання та розвитку здобувачів освіти з урахуванням здоров'язбережувальних технологій.

ФК 16. Здатність створювати рівноправний і психологічно позитивний клімат для навчання, організовувати ефективну комунікацію між учасниками освітнього процесу (здобувачі освіти, учителі, батьки та ін.).

ФК 17. Здатність взаємодіяти зі спільнотами (на місцевому, регіональному, національному, європейському й глобальному рівнях) для розвитку професійних знань і фахових компетентностей, використання перспективного практичного досвіду й мовно-літературного контексту для реалізації освітніх цілей.

ФК 19. Здатність розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності і визначати індивідуальні професійні потреби.

Програмними результатами навчання (ПРН) для навчально-залікової практики є:

ПРН 2. Знає сучасні філологічні й дидактичні засади навчання української мови і літератури, зарубіжної літератури.

ПРН 6. Знає державний стандарт загальної середньої освіти, навчальні програми з української мови і літератури, зарубіжної літератури для закладів освіти та практичні шляхи їх реалізації в різних видах урочної та позаурочної діяльності.

ПРН 7. Уміє творчо використовувати різні теорії й досвід (вітчизняний, міжнародний) у процесі вирішення соціальних і професійних завдань.

ПРН 8. Уміє працювати з різними джерелами інформації (науковими, довідково-енциклопедичними, художніми, бібліографічними, навчально-методичними, цифровими та ін.), видобувати, обробляти й систематизувати інформацію, використовувати її в освітньому процесі.

ПРН 15. Використовує гуманістичний потенціал рідної й зарубіжної літератур для формування духовного світу юного покоління громадян України.

ПРН 17. Володіє методиками білінгвального й інтегрованого навчання мови й фахового змісту, дидактикою багатомовності та методикою паралельного вивчення споріднених мов, методикою роботи в гетерогенному (змішаному) навчальному середовищі.

ПРН 18. Застосовує сучасні методики й технології (зокрема інформаційні) для забезпечення якості освітньо-виховного процесу в загальноосвітніх навчальних закладах.

ПРН 19. Володіє методами й методиками діагностування навчальних досягнень учнів з української мови і літератури, зарубіжної літератури; уміє здійснювати педагогічний супровід самовизначення учнів, підготовки до майбутньої професії.

ПРН 20. Здатний до рефлексії, має навички оцінювання непередбачуваних проблем у професійній діяльності й обдуманого вибору шляхів їх вирішення.

ПРН 21. Формує комунікаційну стратегію з колегами, соціальними партнерами, учнями (вихованцями) та їхніми батьками із дотриманням етичних норм спілкування, принципів толерантності, творчого діалогу, співробітництва та взаємоповаги до всіх учасників освітнього процесу.

ПРН 22. Ефективно спілкується в науково-навчальній, соціально-культурній та офіційно-ділових сферах; виступає перед аудиторією, бере участь у дискусіях, обстоює власну думку (позицію), дотримується культури поведінки й мовленнєвого спілкування.

ПРН 23. Організовує освітньо-виховний процес у закладах освіти, співпрацю учнів (вихованців), ефективно працює в команді (педагогічному колективі освітнього закладу, інших професійних об'єднаннях).

ПРН 25. Здатний навчатися впродовж життя і вдосконалювати з високим рівнем автономності набуту під час навчання кваліфікацію.

ПРН 27. Ефективно організовує, аналізує, критично оцінює, несе відповідальність за результати власної професійної діяльності.

Зміст та організація навчально-залікової педагогічної практики

Відповідальні кафедри: педагогіки та менеджменту освіти.

База практики: заклади загальної середньої освіти.

Під час практики студенти проводять основні види роботи, притаманні діяльності вчителя:

1) *навчально-виховну* – з учнями, а саме: складають план роботи та працюють за ним; розробляють розгорнуті плани-конспекти уроків та виховних заходів; сприяють всебічному розвитку учнів, відбираючи для цього конкретний зміст і засоби педагогічного впливу; продовжують формувати учнівський колектив; створюють умови для розвитку самостійної діяльності учнів; підтримують у класі комфортний психологічний клімат, забезпечують охорону здоров'я дітей;

2) *просвітницьку* – серед учнів, а також серед батьків учнів, надаючи консультації стосовно індивідуального підходу у вихованні дітей і розвитку їх пізнавальної активності, приймаючи участь у проведенні батьківських зборів;

3) *методичну* – спільно з педагогічним колективом школи, під час методичних семінарів, засідань методоб'єднань, аналізу шкільної документації та досвіду вчителів;

4) *дослідницьку* – спільно з викладачем ЗВО збирають експериментальний матеріал для виконання курсових і дипломних (бакалаврських) робіт, впроваджують результати педагогічного дослідження в теорію та практику роботи школи.

Зміст діяльності студентів-практикантів.

- 1 Комплексне вивчення системи навчально-виховної роботи школи.
2. Навчальна та позакласна робота з предмету.
3. Виховна робота з класом, позакласна робота.
4. Методична робота.
5. Робота з психолого-педагогічного аналізу.

ОБСЯГ ЗАВДАНЬ З ПЕДАГОГІКИ ВІДНОСНО ЗМІСТУ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ-ПРАКТИКАНТІВ

I. Комплексне вивчення навчально-виховного процесу школи:

а) бесіда з адміністрацією (директором, завучем, організатором з позакласної роботи):

- проблема над якою працює школа;
- річний, виховний план роботи школи;
- план роботи методоб'єднання вчителів за фахом;
- графіки і тематика семінарів за фахом.

б) бесіда з класним керівником:

- загальні відомості про клас,
- ознайомлення з планом виховної роботи, класним журналом, особовими справами учнів, медичними картками, щоденниками, зошитами тощо;
- ознайомлення з розкладом навчальних занять у класі, його аналіз.

в) бесіда з вчителем-предметником:

- ознайомлення з кабінетом, обладнанням, ТЗН, наочністю,
- ознайомлення з програмою та календарним планом вчителя.

г) знайомство з учнівським колективом:

- бесіда з активом класу,
- з учнями про їх інтереси, уподобання, ставлення до навчання, організацію дозвілля тощо.

Виховна робота:

а) участь у поточній виховній роботі з класом (проведення етичних бесід, диспутів, уроків культури, допомога в організації трудових, художніх, спортивних та інших КТС);

б) підготовка і проведення одного залікового виховного заходу в закріпленому класі. План-конспект виховного-заликового заходу затверджується класним керівником та груповим керівником. Цей план-конспект з оцінкою за проведення є структурною одиницею звітної документації;

в) відвідування виховних заходів, що проводяться вчителями школи, студентами-практикантами, ведення протокольних записів з метою їх аналізу (протокол і аналіз виховного заходу додається до щоденника психолого-педагогічних спостережень);

г) участь в роботі з батьками (участь у підготовці і проведенні батьківських зборів, у випуску інформаційних матеріалів для батьків тощо).

Методична робота:

- а) відвідування засідань методоб'єднань за фахом;
- б) вивчення передового педагогічного досвіду;

- в) проведення науково-дослідної роботи з методики, педагогіки і психології;
- г) робота з методичною літературою;
- д) підготовка звітної документації з педпрактики, участь у підсумковій конференції з педпрактики.

Звітна документація студента-практиканта, що здається на кафедру педагогіки та менеджменту освіти протягом 3 днів після завершення практики:

1. Індивідуальний план навчально-виховної роботи (Додаток А.1), який складається до кінця 1-го тижня практики і затверджується класним та груповим керівниками.
2. Щоденник психолого-педагогічних спостережень.(Додаток А.2).
3. Протокол та психолого-педагогічний аналіз одного уроку за фахом, проведеного вчителем чи студентом-практикантом (Додаток В).
4. Психолого-педагогічний аналіз виховного заходу (Додаток Г).
5. План-конспект виховного заходу з оцінкою за проведення і підписом класного керівника (Додаток А.5).
6. Характеристика на роботу студента-практиканта з рекомендованою оцінкою та підписами вчителя-предметника, класного керівника, завірену підписом директора і печаткою школи (Додаток Д). За умови очної організації та проходження практики!
7. Звіт про роботу під час практики (Додаток А.3).

Алгоритм визначення підсумкової оцінки:

Підсумкова оцінка з навчально-залікової педагогічної практики визначається на підставі середньозваженого бала, де до уваги береться ваговий коефіцієнт та показник середньоарифметичної оцінки всіх основних видів робіт, які виконує студент на практиці, а саме:

- ВК проведення уроків – 0,4
- ВК проведення виховного предметного заходу – 0,1
- ВК виготовлення наочності до залікових уроків – 0,1
- ВК позанавчальної роботи – 0,1
- ВК оформлення документації – 0,1
- ВК характеристики школи – 0,1
- ВК психологічних спостережень – 0,1

№ з/п	Види діяльності студента-практиканта	Кількість балів	Ваговий коефіцієнт
1	Проведення залікових уроків	40	0,4
2	Проведення виховного предметного заходу	10	0,1
3	Виготовлення наочності до залікових уроків	10	0,1
4	Позанавчальна виховна робота	10	0,1
5	Написання психолого-педагогічної характеристики	10	0,1
6	Характеристика школи.	10	0,1
7	Оформлення документації педпрактики	10	0,1
	Всього	100	1,0

Робота студентів за період педагогічної практики оцінюється за такими критеріями:

Оцінка “Відмінно” (А) виставляється студентам, які виконали завдання практики на високому науково-методичному рівні; ними кваліфіковано формулювались та розв’язувались проблеми виховання та освіти, раціонально використовувались різноманітні методи навчання біології та засоби активізації учнів із урахуванням їх вікових та індивідуальних особливостей, підтримувалась дисципліна під час уроків, коли студенти показали глибокі знання матеріалу за фахом, психолого-педагогічної теорії та творчу самостійність у доборі навчального й дидактичного матеріалу для проведення та аналізу занять.

“Добре”(В) виставляється у тому випадку, коли уроки студентами проведені на високому науково-педагогічному рівні; на них вдало розв’язувались освітні та виховні проблеми, але недостатньо ефективно використовувались окремі методичні прийоми активізації пізнавальної діяльності учнів; якщо студенти виявили знання психолого-педагогічної теорії, самостійність у доборі навчального та дидактичного матеріалу, але допустили при цьому незначні помилки в побудові та проведенні занять.

“Добре”(С) виставляється у тому випадку, коли уроки студентами проведено на достатньому науково-педагогічному рівні; на них вдало розв’язувались освітні та виховні проблеми, але недостатньо ефективно використовувались методичні прийоми активізації пізнавальної діяльності учнів; невдало поєднувались методи навчання та використовувалась наочність, якщо студенти виявили знання психолого-педагогічної теорії, самостійність у доборі навчального та дидактичного матеріалу, але допустили при цьому незначні помилки в побудові та проведенні занять.

Оцінки “Задовільно” (Д) заслуговують студенти, які допустили помилки в реалізації навчально-виховних завдань, недостатньо ефективно використовували психолого-педагогічну теорію, методи та прийоми навчання, слабо активізували пізнавальну діяльність учнів; студенти, які не завжди вміли встановити контакт із учнями, не бачили своїх помилок та недоліків під час аналізу занять.

Оцінки “Задовільно” (Е) заслуговують студенти, які допустили помилки у викладанні фактичного матеріалу та в реалізації навчально-виховних завдань, недостатньо ефективно використовували психолого-педагогічну теорію, методи та прийоми навчання, слабо активізували пізнавальну діяльність учнів; не завжди вміло встановлювали контакт із учнями, не бачили та не виправляли своїх помилок та недоліків під час аналізу занять.

“Незадовільно” (F) виставляється у тому випадку, коли на занятті не були виконані навчально-виховні завдання, практикант допустив серйозні помилки під час викладання навчального матеріалу, не забезпечив належної дисципліни на занятті, а також показав низький рівень знань психолого-педагогічної теорії та некритично ставився до своєї роботи.

При виставленні підсумкової оцінки за педагогічну практику враховується ефективність проведення студентом навчально-виховної роботи, участь у методичній роботі школи, його відношення до педагогічної професії, до учнів, до школи, якості звітної документації, виконання всіх видів завдань практики.

Рекомендована література до програми практики.

Основна

1. Волкова Н. П. Педагогіка : навчальний посібник. Київ. Академія, 2013. 576 с
2. Даниленко М. В. Педагогічні задачі : навч. Посібник. Київ. Вища шк., 2011. 197 с.
3. Кузьмінський А. І. Педагогіка. Київ. Знання, 2014. 447 с.
4. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка: навч. Посібник. Київ. Граніна, 2011. 608 с.
5. Фіцула М. М. Педагогіка. Київ : Видавничий центр "Академія", 2010. 544 с.
6. Ягупов В. В. Педагогіка. Київ. Либідь, 2013. 559 с.

Допоміжна

1. Альбом навчально-методичних схем з педагогіки [укл. П. М. Щербань]. Київ. РНМК, 2002. 110 с.
2. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс]. - URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
3. Концепція громадянського виховання особистості в умовах розвитку Української державності. *Педагогічна газета*. 2000. №6 (72).
4. Концепція національного виховання. Київ, 2004.
5. Кузьмінський А.І. Педагогіка : завдання і ситуації [практикум]. Київ. Знання-Прес, 2013. 429 с.
6. Макаренко А. С. Методика організації виховного процесу. Київ. : Рад.шк., 1993. С. 29 – 136.

7. Онишків З. М. Основи школознавства. Тернопіль : б/в, 2005. 104 с.
8. Жерносек І. П. Організація науково-методичної роботи в школі : метод. Посібник. Харків. : Вид. група "Основа", 2016. 128 с.
9. Комплект періодичної літератури за останні 5 років («Відкритий урок», «Шлях освіти», «Рідна школа», «Завуч школи», «Директор школи», «Позакласний час»).

Електронні джерела

1. Макаренко А.С. Електронний архив. URL: <http://www.makarenko.edu.ru/>
2. Электронный архив А.С.Макаренко. URL:<http://antmakarenko.narod.ru/>

Додаток А
Схеми оформлення звітної документації,
яка подається на перевірку груповому керівникові

Додаток А.1
Схема індивідуального плану роботи студента-практиканта

1 сторінка

«Затверджую» :
учитель _____,
груповий керівник _____

Індивідуальний план роботи
студента – практиканта

(П.І.Б.)

групи _____ курсу _____
Факультету (Інституту) _____
Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка
який (а) проходить педагогічну практику
у _____ класі, школи _____ з _____ по _____ 20__ р.

2 сторінка

Дата, день тижня	Навчальна та методична робота	Відмітка про виконання	Виховна робота	Відмітка про виконання	Робота над завданням із психології	Відмітка про виконання
21.01.20__р. Понеділок						

Примітка. Індивідуальний план роботи заповнюється студентом-практикантом разом із груповим керівником на початку проходження в окремому зошиті або на аркушах формату А4.

У розділі «Навчальна та методична робота» планується робота з підготовки і проведення пробних і залікових уроків (написання плану-конспекту уроку, консультації у вчителя і методиста, виготовлення наочності тощо); відвідування уроків вчителя-предметника і студентів (з обов'язковим зазначенням мети: психолого-педагогічний аналіз уроку, спостереження за прийомами активізації пізнавальної активності учнів, спостереження за методами і засобами організації навчально-пізнавальної діяльності школярів тощо); участь у роботі методичних об'єднань вчителів біології; розробка планів-конспектів виховних заходів.

У розділі «Виховна робота» планується діяльність студента-практиканта з організації виховної роботи з предмета та виховна робота як помічника класного керівника.

У розділі «Робота над завданням із психології» планується виконання завдань, визначених кафедрою психології та соціальної роботи.

Додаток А.2
Схема щоденника психолого-педагогічних спостережень

1 сторінка

Щоденник психолого-педагогічних спостережень
студента – практиканта

(П.І.Б.)

групи _____ курсу _____
факультету (Інституту) _____
Глухівського національного педагогічного університету

імені Олександра Довженка
який (а) проходить педагогічну практику
у _____ класі, школи _____ з _____ по _____ 20__ р.

Керівник практики від ВНЗ _____
Директор школи _____
Завуч школи _____
Методисти університету _____
Класний керівник _____

2 сторінка

Розклад уроків та дзвоників

3 сторінка

Список учнів з дорученнями.

4 сторінка

Список учителів-предметників, які викладають у даному класі

5 сторінка

а) календарний графік залікових уроків із предмету; (під час навчально-залікової практики)

б) дата залікового виховного заходу (під час навчально-залікової практики).

6 сторінка

Схематичне розміщення школярів у класі.

7 сторінка й наступні за нею наводиться психолого-педагогічний аналіз проведеної роботи – спостереження та аналіз відвіданих і проведених уроків та виховних заходів, результати спостережень за учнем та класним колективом з метою написання психолого-педагогічної характеристики.

Психолого-педагогічний аналіз проведеної роботи

Дата	Характеристика-опис проведеної роботи	Зауваження, рекомендації
21.01.20__ р. Понеділок	Перший день у школі пройшов...	

Примітка. У щоденник психолого-педагогічних спостережень студент-практикант систематично записує свої враження про кожний шкільний день, веде тезисні записи відвіданих уроків і виховних заходів, відмічає результати проведених спостережень, психолого-педагогічного вивчення особистості учня, відомості про проведenu в класі навчально-виховну роботу.

Щоденник – це не просто поденна констатація фактів, а глибокий аналіз (психолого-педагогічний) і оцінка всіх явищ навчально-виховного процесу. Запис у щоденнику ведеться впродовж робочого дня або після його закінчення.

Додаток А.3

Схема звіту студента-практиканта

ЗВІТ

Студента-практиканта _____

(П.І.Б.)

групи _____ курсу _____ факультету (Інституту) _____
який (яка) проходив педагогічну практику

в _____ класі _____
(повна назва освітньої установи)
з _____ по _____ 20__ р.

Груповий керівник практики _____
(П.І.Б.)

Класний керівник _____
(П.І.Б.)

Звіт пишеться у відповідності до змісту діяльності студентів та індивідуального плану їхньої роботи.

1. Коротка характеристика умов навчання в даній ЗОШ (обладнання, матеріальна база, склад учителів, успішність, науково-методична проблема, над якою працює педагогічний колектив закладу, шляхи реалізації (коротко).
2. Виконання індивідуального плану. Відхилення від плану.
3. Враження від відвіданих занять, які методи викладання сподобались, чому?
4. Кількість проведених уроків, їх критична оцінка (труднощі при підготовці і проведенні уроків).
5. Проведення виховного заходу. Аналіз рівня володіння методиками проведення виховних заходів (визначити якість теоретичних знань з педагогіки, психології, методики виховної роботи), умінь використовувати їх на практиці, знань шкільних підручників.
6. Участь у роботі методичних об'єднань, педрад, батьківських зборів.
7. Перелік вмінь і навичок, що були набуті в процесі практики.
8. Враження від практики. Загальні висновки, пропозиції відносно її поліпшення.

Додаток А.4
Зразок оформлення титульної сторінки теки з документацією

Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

ДОКУМЕНТАЦІЯ
з підпрактики
студента(ки) _____ групи _____ курсу
факультету (Інституту) _____
Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка

(П.І.Б.)

який(яка) проходив(ла) практику в _____
(повна назва освітнього закладу)
з _____ по _____ 201_ р.

Груповий керівник:

(П.І.Б.)

Глухів 20____

Додаток А.5

Зміст і оформлення виховного заходу

Виховний захід – це одна з найпоширеніших організаційних форм у позаурочній та позашкільній виховній роботі. Він повинен природно витікати із конкретних життєвих ситуацій у класі, школі, у навколишньому середовищі. Під час планування варто зважати на умови життя й оточення, на національну культуру, традиції, на вікові й індивідуальні особливості дітей конкретного класу, їхні інтереси, на завдання виховної роботи з певним класом, на особливості шкільного колективу.

Підготовка й організація виховного заходу спрямовані на формування й розвиток ставлення учнів до оточуючих людей і речей, підвищення рівня вихованості дітей. При цьому слід пам'ятати, що в процесі кожної взаємодії зазвичай розв'язують цілий комплекс виховних завдань.

Виховний захід – є процес, перебіг якого передбачає кілька взаємопов'язаних стадій (етапів):

1. Цілепокладання (аналіз обстановки, визначення актуальності теми заходу, цілі, завдання виховної справи).
2. Планування (підготовча частина, організаційна частина, складання програми позакласного заходу).
3. Організація діяльності вихованців.
4. Самовираження особистості й результати безпосереднього виховного впливу, колективний аналіз виховної дії, самоаналіз.
5. Педагогічна рефлексія та релаксація.

Складання програми позакласного заходу

Підготовча частина

Визначення мети й завдань заходу:

- обрати види, форми та методи роботи з урахуванням віку учнів;
- вибір форми виховних занять в залежності від змісту та від спрямування виховних завдань, віку учнів, рівня їх вихованості;
- продумати, як найоптимальніше залучити дітей до підготовки та проведення заходу;
- визначити можливість участі батьків, фахівців з тематики заходу, психологів, представників громадських організацій.

Організаційна частина

- добір тематичного матеріалу (змістовність, переконливість з огляду на застосування вербальних методів, методів привчання, спонукання, а також вправлення, змагання , заохочення)
- застосування цікавих, творчих, індивідуальних завдань;
- побудова логічної послідовності й завершеності теми на підставі обраної мети заходу;
- визначення тривалості заходу з урахуванням віку вихованців та місця проведення;
- добір матеріалу для оформлення композицій з метою досягнення емоційності сприймання (за потреби).

Алгоритм роботи над виховним заходом

1. План підготовки (детальний). Письмовий виклад.
2. Написання сценарію. Письмовий виклад перебігу заходу.
3. Складання схеми аналізу запланованого заходу.

Послідовність оформлення виховного заходу

1 сторінка – титульна;

2 сторінка – відмітка про консультації та затвердження конспекту класним керівником і керівником групи;

3 сторінка – тема, мета, завдання заходу, форма проведення, діяльнісна структура, обладнання, місце проведення;

4 сторінка – зміст заходу;

остання сторінка – використана література під час підготовки виховного заходу.

Схема написання конспекту виховного заходу

План-конспект виховного заходу

(тема заходу)

проведеного в _____ класі _____ школи _____

студентом (кою) _____ групи, _____ курсу _____ факультету _____

Глухівського НПУ ім. О.Довженка

(П.І.Б.)

Тема: стислий, короткий вислів, іноді віршований, що розкриває суть виховного заходу.

Мета: ідеальне уявлення результату, який має бути досягнутий на практиці.

Загальна мета на тому чи іншому рівні таксономії (ієрархії) є синтетичною категорією, що охоплює всі аспекти педагогічної взаємодії. Вона конкретизується завданнями, які повинні бути реальними (посильними).

Завдання мають бути спрямовані на:

- а) емоційне стимулювання;
- б) формування відповідних мотивів;
- в) пізнання певних явищ, фактів;
- г) формування дієво-практичних навичок.

Форма проведення виховного заходу

(Реальний процес, пов'язаний з організацією виховної діяльності). Приклад: бесіда, круглий стіл, диспут, інформаційна година, інтелектуальна гра, турнір, усний журнал, родинне свято, виховна година, брейн-ринг, спортивне змагання, благодійні акції, аукціони, мандрівки тощо.

Вибір форми проведення залежить від змісту та спрямування виховних завдань, віку учнів, рівня їх виховання, особистого соціального досвіду; особливостей дитячого колективу і його традицій; від технічних можливостей та рівня професіоналізму вчителя.

Засоби

Надбання матеріальної та духовної культури, що використовуються для вирішення виховної мети.

Місце проведення

Діяльнісна структура виховного заходу.

Продумати, як найоптимальніше залучити вихованців до підготовки та проведення виховного заходу.

Подається список вихованців з точним переліком доручень, ролей, дій, функцій.

Діяльність – фронтальна,

групова,

індивідуальна

Види фронтальної діяльності:

прослуховування вчителем, товаришами, перегляд кінофільму, переживання подій, осмислення отриманої інформації, участь у підготовці та проведенні виховного заходу.

Види групової діяльності:

підготовка монтажу, ілюстративного матеріалу, оформлення місця проведення, збирання інформації.

Види індивідуальної діяльності:

види діяльності, ролі, функції обговорювання в класі з метою їх оптимізації.

План виховного заходу

1. Організаційний етап.

а) розповідь, бесіда, емоційне стимулювання за допомогою створення виховних ситуацій,

2. Реалізаційний етап.

а) розкриття мети та задач заходу; спрямування дітей на роботу та пошук відповідей на питання.

б) використання методичних прийомів;

в) застосування тестів, анкет, відеосюжетів, ігрової діяльності.

3. Підсумковий етап.

а) аналіз позитивних досягнень учнів;

б) заключне слово вчителя;

в) ґрунтовність висновків, зроблених у ході заходу та по його завершенню.

Додаток В

СХЕМА АНАЛІЗУ УРОКУ

- I. Дата проведення уроку, школа, клас, прізвище вчителя.
- II. Тема уроку.
- III. Передбачувана мета та завдання уроку: освітні, розвиваючі, виховні.
- IV. Обладнання уроку.
- V. Основні терміни й поняття уроку.
- VI. Тип уроку.
- VII. Структура уроку: основні етапи, час їх проведення, логічний зв'язок між етапами уроку, відповідність структури вказаному типу уроку.
- VIII. Досягнення мети та розв'язання завдань уроку за наявними етапами.
 1. ПРОВЕДЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО ЕТАПУ УРОКУ.
Технічна, методична, фізіологічна організація учнів до роботи.
 2. ПЕРЕВІРКА ДОМАШНЬОГО ЗАВДАННЯ НА УРОЦІ:
 - а) методи та методичні прийоми перевірки;
 - б) складність та якість завдань та питань для перевірки знань;
 - в) логіка побудови питань, уточнення та доповнення відповідей учнів, використання наочності під час опитування;
 - г) якість відповідей учнів, загальна підготовленість учнів до уроку;
 - д) об'єктивність оцінювання навчальних досягнень учнів учителем, їх якість, вимогливість, кількість оцінок.
 3. АКТУАЛІЗАЦІЯ ЧУТТЄВОГО ДОСВІДУ ТА ОПОПРНИХ ЗНАНЬ УЧНІВ.
Методи та методичні прийоми, використані на етапі, активність класу.
 4. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ.
Методи та методичні прийоми мотивації учбової діяльності школярів на уроці.
Планування далекої та близької перспективи.
 5. ПОВІДОМЛЕННЯ УЧНЯМ ТЕМИ, МЕТИ ТА ЗАВДАНЬ УРОКУ.
Використання вчителем певної системи повідомлення: інформаційно-пояснювальної, інформаційно-пізнавальної, інформаційно-дослідницької.
Використані методи та методичні прийоми.
 6. ВИВЧЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ.
Методи та методичні прийоми викладення нового матеріалу вчителем та організація пізнавальної діяльності учнів на цьому етапі.
Перехід до нової теми, запис на дошці та в зошитах, зміст матеріалу, його обсяг, науковість, системність, доступність.
Добір методів та методичних прийомів, їх поєднання, відповідність їх змісту та віковим особливостям учнів.
Методи формування умінь та навичок, методи активізації пізнавальної активності учнів.
Використання наочності.
Диференціація навчання.
Термінологічна робота, використання міжпредметних зв'язків.
Аналіз діяльності вчителя: володіння матеріалом, культура мовлення, стиль спілкування з класом.
Аналіз діяльності учнів: якою мірою задіяні вони до роботи, ступінь зацікавленості, самостійність, активність, дисциплінованість.
Зміст записаного матеріалу, компактність.
Оформлення вчителем записів на дошці, дотримання гігієнічних умов підтримки працездатності учнів на уроці.
 7. УЗАГАЛЬНЕННЯ ТА СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ЗНАНЬ.
Методи, використані для проведення первинного аналізу або синтезу знань
Використання підручника, навчально-логічні завдання, розв'язання пізнавальних завдань, проблемних завдань, творча робота.

Методи та методичні прийоми, застосовані на даному етапі. Використання схем, таблиць, завдань, задач.

Використання питань, вправ, задач.

8.ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКУ УРОКУ.

Методи проведення етапу.

Який матеріал засвоїли учні, якість засвоєння.

9.ВИЗНАЧЕННЯ ДОМАШНЬОГО ЗАВДАННЯ.

Обсяг завдання, диференціація, пояснення вчителем змісту роботи, прийомів та послідовності виконання домашньої роботи.

10.ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК про рівень проведення уроку та його результативність:

досягнення мети уроку,

якість знань учнів на уроці,

дисципліна,

зв'язок з попередніми та наступними уроками.

Критичні зауваження та методичні поради.

Додаток Г
ОРІЄНТОВНА СХЕМА АНАЛІЗУ ПІДГОТОВКИ І ПРОВЕДЕННЯ, РЕЗУЛЬТАТІВ
ВИХОВНОГО ЗАХОДУ.

I. Мета і завдання, що мають бути розв'язані в процесі підготовки і проведення виховного заходу. Особливості контингенту учнів. Наскільки враховані в змісті заходу потреби школярів, їхні інтереси і творча фантазія.

II. Процес підготовки: спрямовуюча роль класного керівника у ході підготовки заходу, подання в тактовній формі допомоги учням; роль учнівських організації, органів самоуправління в підготовці й проведення заходу, позиція учнів в процесі підготовки цього заходу (розробка планів, контроль тощо); забезпечення дружної, злагодженої роботи колективу, формування відносин співробітництва, взаємодопомоги, відповідальності; організація діяльності учнів: чітке визначення функціональних обов'язків і повноважень кожного, конкретних строків виконання окремих завдань.

III. Проведення заходу.

1. Організація: готовність учнів до проведення заходу, оформлення приміщення, обладнання, наочність, використання технічних засобів, структурна схема заходу, чіткість, організованість, злагодженість у проведенні заходу, раціональність використання часу, участь представників громадськості у заході.

2. Зміст: актуальність теми, змістовна спрямованість, логічність, послідовність, цілеспрямованість, раціональність у доборі тактів, їх осмислення, глибина висновків, зв'язок з життям класу, школи, села, міста, району; добір питань, що хвилюють школярів.

3. Методика проведення: врахування вікових особливостей дітей, можливість відвертого обміну думками, характер діалогу, стимулювання учнів до дискусії, до вироблення єдиної думки.

4. Психологічна обстановка: поведінка учнів, їхня активність, зацікавленість, ставлення до заходу, поведінка вчителя, його тон, ставлення до учнів, педагогічний такт, повага до самостійних думок, пропозиції, рішення учасників.

IV. Результати: вирішення конкретних завдань виховання у процесі підготовки і проведення заходу, ставлення учнів до його змісту.

V. Рекомендації.

Додаток Д
Орієнтовна схема характеристики на роботу студента-практиканта¹

ХАРАКТЕРИСТИКА

КУТОВИЙ ШТАМП

Прізвище, ім'я, по батькові
студента-практиканта ____ курсу, ____ групи факультету
п(Інституту) _____ Глухівського національного педагогічного
університету імені Олександра Довженка, який проходив педагогічну практику в

з ____ по ____ 20__ року

Прізвище, ім'я, по батькові (називний відмінок) проходив _____ (назва практики) педагогічну практику з ____ р. по ____ р. у _____ (повна назва навчального закладу).

За час проходження педагогічної практики _____ (ПІБ студента-практиканта) підготував і провів _____ (вказати кількість) уроків з _____ (вказати навчальний предмет(и)) у _____ класі та виховний захід у _____ класі на тему: «_____». За час проходження практики _____ (ПІБ) виявив високий рівень знань з програмового та фактичного матеріалу та достатній рівень володіння методикою викладання _____. Усі уроки студент-практикант проводив на належному науковому й методичному рівні. До уроків студент готувався добросовісно, постійно консультувався з вчителем _____. Тему і мету уроку визначав чітко й повністю дотримувався структури уроку. На уроках _____ вміло здійснював індивідуальний підхід до учнів та постійно звертав увагу на підтримання дисципліни в класі.

_____ зарекомендував себе як відповідальний, працелюбний, доброзичливий та творчий педагог. Слід зазначити, що даному студентові слід більш вимогливо ставитись до _____.

Рекомендована оцінка за практику «_____».

_____. _____. 20__ р.

Директор школи _____ (ПІБ)
(підпис)

Вчитель біології _____ (ПІБ)
(підпис)

Класний керівник _____ (ПІБ)
(підпис)

**ПЕЧАТКА УСТАНОВИ,
ДЕ ПРОХОДИЛА ПРАКТИКА**

¹ Характеристика виконується на одному аркуші паперу формату А4 з двох сторін.